

П'ЕР БОМАРШЕ

809т

Bea

СЕВІЛЬСЬКИЙ ЦІЛЮРИК
АБО
МАРНА ОБЕРЕЖНІСТЬ

106447.
8

ДЕРЖАВНЕ ВИДАВНИЦТВО
„ЛІТЕРАТУРА І МИСТЕЦТВО“
Харків 1931 Київ

Бібліографічний опис цього видання
зміщено в „Літопису Українського Друку”,
Картковому репертуарі та інших показ-
чиках Української Книжкової Палати.

Ф. л. м. № 1746

Д І Є В І О С О Б И .

(Усі вбрання акторів у старовинному еспанському стилі).

Граф Альмавіва, еспанський гранд.

У першій дії — отласові куртка і штани; великий темний плащ (еспанська капа); чорний капелюх із спущеними крисами і з кольоровою стрічкою. У другій дії — кавалерійська військова форма, вуса й ботфорти. У третій дії — убрання бакаляра, чуб підстрижений кружальцем, на шиї великі брижі; куртка, штани, панчохи і плащ як у абата. У четвертій дії — розкішне еспанське вбрання з багатою опанчею і великий темний плащ.

Бартольо, лікар, Розінин опікун. Чорне коротке вбрання, застебнене на всі гудзики; велика перука, брижі й рукави з вилогами; чорний пасок. Коли виходить з дому, на ньому довгий червоний плащ.

Розіна, молода дівчина, шляхетного походження, вихованка Бартольо. Еспанське вбрання.

Фігаро, цирюрик у Севільї. На голові — сітка; білий капелюх з кольоровою стрічкою; на шиї недбало пов'язана шовкова косинка; отласові жилет і штани, обторочені сріблом, з гудзиками й застіжками; великий шовковий пасок; на ногах підв'язки з китицями; куртка яскравого кольору з великими вилогами такого самого кольору як жилет; білі панчохи й сірі черевики.

Дон Базіліо, органіст, Розінин учитель співів. Чорний капелюх із спущеними крисами; підрясник і довгий плащ без брижів і вилог.

Юнак, старий слуга в Бартольо.

Невспущий, другий слуга, хлопець дурний і сонний.

Обидва в галісійських убраннях: волосся заплетене в коси; жилет ясножовтий; широкий шкуратяний пасок з пряжкою; штани й куртка блакитні; рукави, з розрізами для рук на плечах, висять на спині.

Нотар.

Алькад з довгою білою палицею.

Кілька альгвасилів і слуг із смолоскипами.

Севілья. Перша дія відбувається на вулиці під Розініними вікнами; всі інші — в будинку доктора Бартольо.

ДІЯ ПЕРША.

На сцені вулиця Севільї, всі жалюзі закриті.

СЦЕНА I.

Граф (*сам-один; на ньому великий темний плащ і капелюх із спущеними крисами. Він ходить по сцені; раптом витягає годинника*).

Тепер не так пізно, як я думав. Ще далеко той час, коли вона звичайно підходить до вікна. Нічого, краще прийти раніше, ніж пропустити хвилину, і її не бачити. Коли б якийнебудь царедворець міг подумати, що за сто верстов від Мадриду я щоранку вистояю години під вікнами жінки, з якою ніколи не говорив, він би згадав еспанця часів Ізабелли.— Чому ні? Кожний прагне щастя. Для мене воно в Розініному серці.— Упадати за жінкою в Севільї, коли в Мадриді і при дворі всюди на вас чекає насолода, така легкодосяжна? — Саме цього я уникаю. Мене стомили перемоги, що їхня причина інтерес, умовності, гонор. Так приємно, коли тебе люблять за тебе самого! Якби цей одяг мені допоміг... До біса тих, хто заваджає!

СЦЕНА II.

Фігаро, Граф захований.

Фігаро (*На спині гітара на перев'язі з широкої стрічки; весело наспівує, тримаючи папір і олівець у руці*).

Променисте вино
Сум розвіває;

Наче сонце, воно
Все осяває.
Хто вина не шанув,
Того туга бере:
Свої дні він змарнує
І, як дурень, помре.

Досі це йде не погано.

І, як дурень, помре.
Вино і розвага
В моїм серці живуть.

Е, ні, вони не тільки живуть, вони мирно ца-
рюють разом...

В моїм серці... цвітуть.

Чи можна сказати „цвітуть“? Е, боже мій!
Наші автори комічних опер не звертають на це
уваги. Чого не варто говорити, того тепер співа-
ють. *(Співає).*

Вино і розвага
В моїм серці живуть...

Я хочу закінчити чимсь прекрасним, пишним,
блискучим, що справляло б вражіння думки. *(Стає
на одне коліно й пише, співаючи).*

В моїм серці живуть.
Снага і відвага
У ньому цвітуть.

Фел! Це надто заяложено. Це не те... Мені
потрібне притиставлення, антитеза:

Минається спрага
У всіх...

Е, далєбі! знайшов:

У всіх, що п'ють.

Чудесно, Фігаро!.. (Пише співаючи).

Вино й розвага
В моїм серці живуть.
Минається спрага
У всіх, що п'ють,
У всіх, що п'ють,
У всіх, що п'ють.

Коли до цього буде ще акомпаньямент, тоді ми побачимо, панове, чи я знаю, що говорю... (помічає графа). Я вже десь бачив цього абата. (Підіймається).

Граф (на бік). Ця людина мені знайома.

Фігаро. Е, ні, це не абат! Цей гордовитий і шляхетний вигляд...

Граф. Ця кумедна постать...

Фігаро. Я не помиляюсь; це граф Альмавіва.

Граф. Мені здається, що це дурисвіт Фігаро.

Фігаро. Це таки він, монсеньйоре.

Граф. Негіднику, коли ти скажеш ще слово...

Фігаро. Так, я вас пізнаю; ось такими милостями ви мене завсіди шанували.

Граф. Я тебе не пізнав був. Ти тепер такий грубий і гладкий...

Фігаро. Що поробите, монсеньйоре; це злидні.

Граф. Бідний хлопче! Але що ти робиш у Севільї? Адже я колись тебе рекомендував на посаду.

Фігаро. Я її дістав, монсеньйоре, і моя вдячність...

Граф. Називай мене Лендор. Хіба ти не бачиш мого убрання? Я хочу, щоб мене не пізнали.

Фігаро. Тоді я йду.

Граф. Ні, не йди. Я тут чекаю дечого, два чоловіки, що балакають, менш підозрілі, ніж один, що гуляє. Удаймо, ніби ми балакаємо. Отже, ця посада?

Фігаро. Міністер, уважаючи на вашу рекомендацію, призначив мене зараз же на аптекарського хлопця.

Граф. До військового шпиталю?

Фігаро. Ні, до кінського заводу в Андалусії.

Граф (*сміється*). Хороший початок.

Фігаро. Посада не була погана, тому що, завідуючи перев'язками і аптекарським крамом, я часто продавав людям добрі кінські ліки.

Граф. Що вбивали підданців короля?

Фігаро. О, нема універсальних ліків; проте часом вони допомагали галісійцям, катальйонцям, оверньцям.

Граф. Чому ж ти її кинув?

Фігаро. Кинув? Це вона мене кинула! Мене оббрехали перед начальством.

„Заздрість з кігтистими пальцями, з лицем блідим, як у мерця..“

Граф. О, змилуйся, змилуйся, друже! Хіба ти пишеш вірші? Хоч я бачив, як ти писав щось і співав з самого ранку.

Фігаро. Оце і є причина мого нещастя, ясновельможний пане. Коли міністрові доповіли, що я пишу вірші і до того ще, можу сказати, не погані, надсилаю загадки до журналів, що в мої мадригали, коротко кажучи, що мої твори друкується, він поставивсь до цього трагічно і звільнив мене через те, що ніби не можна сполучити любов до літератури з працею на посаді.

Граф. Справедливе міркування! А ти йому не казав...

Фігаро. Я був дуже щасливий, що про мене забуто; я вірю, що коли вельможа не робить нам лиха, то й це вже добре.

Граф. Ти мені не все сказав. Я пригадую, що коли ти служив у мене, з тебе був великий негідник.

Фігаро. Е, боже мій, монсеньйоре! Завсіди хочуть, щоби бідний не мав вад...

Граф. Ледар, нероба...

Фігаро. Щодо чеснот, яких вимагають від слуги, то чи ясновельможний знає багато панів гідних бути льокаями?

Граф (сміється). Сказано не погано. Отже ти приїхав до цього міста?

Фігаро. Ні, не зараз же.

Граф (перепинює його). Хвилину... Мені здалось, що це була вона... Кажі, я слухаю тебе.

Фігаро. Вернувшись до Мадриду, я хотів знов випробувати мій літературний хист, і мені здалось, що театр...

Граф. А, змилуйся!

Фігаро (Під час цієї репліки граф уважно дивиться на жалюзі). Справді, не знаю, чому я не мав великого успіху; я наповнив партер найкращими працівниками; руки, як прачі; я заборонив рукавички, ціпки, усе, що дає глухі оплески; слово чести, перед виставою мені здавалось, що всі присутні в кав'ярні найкраще ставляться до мене. Але інтриги...

Граф. А, інтриги! Пан автор провалився.

Фігаро. Так, як і багато інших: чому ні? Мене обсвистали; але якби я міг колись їх знову зібрати...

Граф. Нудьга помстилася б за тебе?

Фігаро. А, чорт візьми! Який я лихий на них!

Граф. Ти лаєшся? Знаєш, у суді можна двадцять чотири години лаяти своїх суддів і все таки нічого не зробити?

Фігаро. А в театрі маєш на це двадцять чотири роки. Життя занадто коротке, щоби виляти таку злість.

Граф. Твій кумедний гнів мене смішить. Але ти не кажеш, що примусило тебе кинути Мадрид?

Фігаро. Мій добрий янгол, ясновельможний пане, тому що мені пощастило знайти свого колишнього хазяїна... Я побачив у Мадриді, що літературний світ — це світ вовків, завсіди озброєних один проти одного, і що, заслуживши зневагу через своє смішне озвіріння, усі ці комахи, москити, комарі, критики, задрісники, газетярі, книгарі, цензори і всі, хто в'їдається в шкуру нещасних літераторів, кінець-кінцем, розносять їх на клапті і висмоктують з них усі соки. Я кинув писати, набриднувши сам собі, відчуваючи, відразу до інших, обтяжений боргами і не маючи зовсім грошей. Нарешті, я переконався, що прибуток від бритви кращий за марні почесні від пера, і зважився виїхати з Мадриду. Забравши все своє майно з собою, я блукав як філософ по двох Кастиліях, Ляманші, Естрамадурі, Сієрра-Морені, Андалусії. В одному місті мене прийняли добре, в іншому ув'язнювали, але ніщо не впливало на мене. Тут мене хвалили, там ганьбили; коли мені було добре, я допомагав іншим, коли погано, я це зносив терпеливо; я глузував з дурнів і ганьбив лихих; але весь час сміявся з власних злиднів і голив усіх, кого треба було; кінець-кінцем ви бачите, що я в Севільї, готовий знову служити вам, монсеньйоре, і виконувати всі ваші накази.

Граф. Хто тебе навчив так весело філософувати?

Фігаро. Звичка до нещастя. Я сміюсь з усього, боячись, що доведеться плакати. Чому ви весь час дивитесь у цей бік?

Граф. Такаймо!

Фігаро. Чому?

Граф. Ходім, нещасний! Ти мене занепастиш.

(Ховаються).

СЦЕНА III.

Бартольо, Розіна.

На першому поверсі розкриваються жалюзі; Бартольо й Розіна з'являються коло вікна.

Розіна. Як приємно дихати вільним повітрям!..
Ці жалюзі відкриваються так рідко...

Бартольо. Що за папірчик ви тримаєте?

Розіна. Це куплети з „Марної обережності“, що мені вчора дав учитель співів.

Бартольо. Що це таке „Марна обережність“?

Розіна. Це нова комедія.

Бартольо. Це якась драма? Якась дурниця в новому жанрі.

Розіна. Я нічого не знаю.

Бартольо. О, журнали й авторитети нам з'ясують це. Варварський вік!..

Розіна. Ви завжди клямете наш бідний вік.

Бартольо. Пробачте на вільному слові; що він дав, щоб його хвалити? Всякі нісенітниці: вільність думки, силу притягання, електрику, віротерпимість, щеплення, хіму, енциклопедію і драми...

Розіна. *(Папір падає з її рук на вулицю)*.
Ах, моя пісня! Поки я вас слухала, моя пісня впала; біжіть, біжіть же, пане! моя пісня! вона пропаде!

Бартольо. До біса! Треба тримати міцніш.
(Іде з балкону).

Розіна *(дивиться в кімнату і дає знак на вулицю)*. Ст... ст... *(Граф з'являється)*... підніміть швидко і тікайте. *(Граф біжить, піднімає папір і вертається. Бартольо виходить з будинку й шукає)*.

Бартольо. Де ж він? Я нічого не бачу.

Розіна. Коло балкону, під стіною.

Бартольо. Добре доручення ви мені дали!
Чи не проходив тут хтось?

Розіна. Я нікого не бачила.

Бартольо (*сам до себе*). А я мушу шукати!.. Бартольо, ви справжній дурень, мій друже: це повинно вас навчити ніколи не відкривати жалюзі на вулицю. (*Вертається додому*).

Розіна (*на балконі*). Виправдання тільки в моєму нещасті: самотна, замкнена, визнаючи утисків від огидної людини; } хіба ж злочин, коли я хочу визволитися з неволі?

Бартольо (*в'являється на балконі*). Верніться, сеньйоре; я винен, що ви загубили вашу пісню, але це більше не повториться, клянусь вам. (*Замикає жалюзі на ключ*).

СЦЕНА IV.

Граф, Фігаро.

Обережно входять.

Граф. Тепер, коли їх нема, розгляньмо цю пісню; в ній напевно є якась таємниця. Це записка.

Фігаро. Він питав, що таке „Марна обережність“?

Граф (*швидко читає*). „Ваша настирливість цікавить мене; скоро мій опікун піде геть, заспівайте щонебудь байдужим тоном на мотив цих куплетів, щоб я могла довідатись про ім'я, стан і наміри того, хто, здається, так зацікавивсь нещасною Розіною“.

Фігаро (*наслідуючи Розінин голос*). Моя пісня, моя пісня впала; біжіть, біжіть же (*сміється*). Ха, ха, ха! О, ці жінки! Якщо хочете найпростодушнішу з них навчити викручуватись, замкніть її.

Граф. Моя дорога Розіно!

Фігаро. Монсеньйоре, я тепер цілком розумію причину вашої машкаради; ви маєте намір позалицятися.

Граф. Отже ти знаєш усе, але якщо ти проговорився...

Фігаро. Я проговорюсь? Щоб вас заспокоїти, я не каватиму пишномовних слів про честь і відданість; їх і так зловживають щодня; скажу тільки: мій інтерес відповідає за мене; зважте все на цій вазі і...

Граф. Дуже добре. Знай же, що шість місяців тому я випадково зустрів на Прадо прекрасну молоду особу... Ти тількищо її бачив. Потім я марно шукав її по цілому Мадридi. Кілька днів тому я відкрив, що її звать Розіна, вона шляхетного походження, сирота і одружена з старим лікарем з цього міста на ім'я Бартольо.

Фігаро. Гарна пташка, слово честі! Важко дістати з гнізда. Але хто вам сказав, що вона лікарева жінка?

Граф. Усі.

Фігаро. Це він вигадав, приїхавши з Мадриду, щоб обдурити джигунів і відігнати їх; вона ще тільки його вихованка, але скоро...

Граф (*швидко*). Ніколи. Яка новина! А я вже зважився був на все, щоб висловити їй мій жаль; і раптом вона вільна! Не можна гаяти а ні хвилини; вона мусить мене полюбити і я вирятую її від цього ганебного одруження. Отже ти знаєш цього опікуна?

Фігаро. Як свою матір.

Граф. Що це за людина?

Фігаро (*живо*). Це добрий опецьок, молодий дідок, хитрий, голений, підтоптаний, що пантрує і винюхе, лається і бідкається разом.

Граф (*нетерпляче*). Е, я його бачив. Мене цікавить його вдача.

Фігаро. Брутальний, скупий, закоханий у своїй вихованці, що його ненавидить до смерті, і надзвичайно ревнивий.

Граф. Отже, його надії подобатись...

Фігаро. Жадних.

Граф. Тим краде! А чи він чесний?

Фігаро. Саме стільки, скільки треба, щоб не трапити на шибеницю.

Граф. Це краде! Покарати негідника і цим ошасливити себе...

Фігаро. Значить, досягти разом добра загального й особистого; справді, це найбільша добротчестність, монсеньйоре.

Граф. Ти кажеш, що боячись джигунів, він закривав свої двері?

Фігаро. Так, для всіх; якби він міг їх законопатити...

Граф. О, чорт! тим гірше. А ти можеш пройти до нього?

Фігаро. Чи я можу? Поперше, будинок, де я живу, належить докторові, що мені його наймає gratis.

Граф. Ага!

Фігаро. Так. А я в подяку обіцяю йому десять золотих пістолей на рік, також gratis.

Граф (нетерпляче). Ти його квартирант?

Фігаро. До того ще й цілюрик, хірург, аптекар; в його домі не можуть обійтися без мене, чи то справа йде про бритву, лянцет, чи щось інше.

Граф (обіймає його). Фігаро, друже мій, ти — мій янгол, мій визвольник, мій добрий геній!

Фігаро. Чорт візьми! Як інтерес скорочує віддалення між людьми! Ось що значать кохання...

Граф. Щасливий Фігаро! Ти побачиш мою Розину! Побачиш її! Чи ти розумієш своє щастя?

Фігаро. Ось слова закоханого. Хіба це я її люблю? Якби на мовму місці могли бути ви!

Граф. Ах, якби можна було усунути всіх доглядачів!

Фігаро. Про це саме я й думаю.

Граф. Тільки на дванадцять годин.

Фігаро. Звертаючи увагу людей на їх особистий інтерес, не даєш їм шкодити іншим.

Граф. Безперечно. Отже?

Фігаро (*замислившись*). Я міркую чи не знайдеться щось у моїй аптеці?

Граф. Злочинцю!

Фігаро. Хіба я хочу їм шкоду вчинити? Вони всі потребують моїх послуг. Треба тільки відтягнути на щось увагу їх усіх разом.

Граф. Але цей лікар може щось запідозрити.

Фігаро. Треба робити так швидко, щоб підозра не встигла з'явитись. У мене є ідея: полк королівського інфанта має прийти до цього міста.

Граф. Полковник — мій приятель.

Фігаро. Це добре. Переодягніться військовим і з'явиться до лікаря з квитком на квартиру; він мусить вас прийняти; решта — моя справа.

Граф. Чудово!

Фігаро. Не погано було б також удати, ніби ви напідпитку.

Граф. А це нащо?

Фігаро. І користуючись з цього поводитись з ним трохи вільніше.

Граф. Навіщо?

Фігаро. Щоб він нічого не міг запідозрити і подумав, що ви швидше можете заснути, ніж інтригувати проти нього.

Граф. Дуже добре. Але чому сам ти не йдеш туди?

Фігаро. Я? Ми будемо щасливі, якщо він вас не пізнає, вас, кого він ніколи не бачив. Інакше як ви потім прийдете?

Граф. Ти маєш рацію.

Фігаро. Справа в тому, що ви, певне, не зможете виконати цю тяжку роль. Салдат... напідпитку...

Граф. Ти глузуєш з мене. (*П'яним тоном*). Чи не тут, друже мій, будинок лікаря Бартольо?

Фігаро. Справді, не погано; тільки не так міцно тримайтесь на ногах. *(Ще п'янішим тоном)*
Чи не тут будинок...

Граф. Пхе! Це занадто вульгарно.

Фігаро. Тим краще. У цьому і є насолода.

Граф. Двері відкриваються.

Фігаро. Це він; ходімо геть, поки він пройде.

СЦЕНА V

Граф і Фігаро заховані, Бартольо.

Бартольо *(виходить, говорячи)*. Я зараз вернусь. Не пускайте нікого. Як нерозумно було тоді вийти! Коли вона почала просити, я мусів догадатись... А Базілію все не йде! Він мусів усе впорядкувати, щоб я міг завтра таємно одружитись; і жадних відомостей. Піду довідаюся, що могло його затримати.

СЦЕНА VI.

Граф і Фігаро.

Граф. Що я чув? Завтра він таємно одружується з Розіною!

Фігаро. Монсеньйоре, що тяжча справа, то енергійніше треба братися до неї.

Граф. А хто такий цей Базілію, що дбає про його одруження?

Фігаро. Гольтіпака, що дає лекції музики його вихованці, захоплений своїм мистецтвом, шельма, злидар, що за гріш усе зробиць; з ним легко буде впоратись, монсеньйоре... *(Дивлячись на жалюзі)*. Ось вона, ось вона!

Граф. Хто такий?

Фігаро. За жалюзі вона, вона. Не дивіться, не дивіться ж!

Граф. Чому?

Фігаро. Хіба вона не написала вам: „співайте байдужим тоном“, тобто співайте ніби тільки для того, щоб співати? О, це вона, вона!

Граф. Залишусь Лендором, тому що вона зацікавилась мною, не знаючи, хто я такий; тим приємніша буде моя перемога. (*Розгортає папір, що кинула Розіна*). Але що співати на цей мотив? Я не вмію складати віршів.

Фігаро. Усе, що вам спаде на думку, монсеньйоре, буде гаразд: закохані не ставлять великих вимог... і візьміть мою гітару.

Граф. Що я зроблю з нею? Я граю так погано.

Фігаро. Хіба така людина, як ви, може чогось не знати? Рукою по струнах, бринь, бринь, бринь... У Севільї співати без гітари! Вас би скоро пізнали, вислідили.

Фігаро відходить до стінки під балкон.

Граф співає, ходячи і акомпанюючи собі на гітарі.

Хто я такий, ви хочете дізнатись.
Я — незнайомиць — палко вас кохав.
Коли б за себе правду всю сказав,
То годі, годі ласки сподіватись.

Фігаро (*тихо*). Дуже добре, чорт візьми! Більше сміливости, монсеньйоре.

Граф.

Але наказові скоритись мушу.
Мене Лендором звуть, і я — простах.
Я не багатий шляхтич, а юнак,
Який за вас віддав би радо душу.

Фігаро. Е, чорт візьми! Навіть я не зробив би краще.

Граф.

Щоранку тут я про своє кохання
Співатиму... Я б тут і скам'янів,
Аби мені ваш ясний зір зорів,
Аби ви слухали моє зізнання.

А. ДЕНІСЬКИЙ

Фігаро. Слово чести, за це... (Підходить і цілує графів одяг).

Граф. Фігаро?

Фігаро. Монсеньйоре?

Граф. Як ти думаєш, чи мене чули?

Розіна (у будинку співає).

О, дей Лендор — то справжній чарівник,
його кохала б щиро я повік.

(Чути, як вікно зачиняється).

Фігаро. Як ви тепер думаєте, чи вас чули?

Граф. Вона закрила вікно; очевидно, хтось зайшов до неї.

Фігаро. А, бідна дівчина! Як вона тремтіла співаючи! Вона закохана, монсеньйоре.

Граф. Вона скористалася з того, що радила мені... „О, цей Лендор — то справжній чарівник“. Яка краса! Скільки розуму!

Фігаро. Скільки хитрощів! Скільки любови!

Граф. Як ти думаєш, чи буде вона моєю?

Фігаро. Вона пройде крізь ці жалюзі, тільки щоб це сталося.

Граф. Отже, кінець. Я належу моїй Розіні... на все життя.

Фігаро. Ви забуваєте, монсеньйоре, що вона вже вас не чує.

Граф. Пане Фігаро, я можу вам сказати тільки одне: вона буде моєю дружиною; якщо ви хочете допомогти мені і заховаєте мов ім'я... ти мене розумівш, ти мене знаєш...

Фігаро. Згода. Ну, Фігаро, іди назустріч долі, сину мій!

Граф. Ходімо геть, щоб нас не запідозрили.

Фігаро (швидко). Отже, я йду туди, де моєю майстерністю, мов чарами, маю приспати чуйність, пробудити любов, знищити ревності, пустити в діло

інтригу й усунути всі перешкоди. Ви, монсемьйоре, йдіть до мене, беріть військовий одяг, квиток на квартиру і гаманець з золотом.

Граф. Нащо золото?

Фігаро (*швидко*). Золото, боже мій! Золото це нерв кожної інтриги.

Граф. Не хвилюйся, Фігаро, я візьму багато.

Фігаро (*виходить*). Ми скоро побачимось.

Граф. Фігаро?

Фігаро. Що таке?

Граф. А твоя гітара?

Фігаро (*вертається*). Забути гітару! Чи я збожеволів? (*Іде*).

Граф. А де ж ти живеш, вітрогоне?

Фігаро (*вертається*). А справді, я з глузду зсумувся. Моя цілюрня — чотири кроки звідси, блакитний будинок з олів'яними рями, над дверима три мисочки, у руці око. „*Consilio tanti que*. Фігаро“.
(*Зникає*).

ДІЯ ДРУГА.

Розініна кімната. У глибині вікно з жалюзі.

СЦЕНА I.

Розіна (*сама-одна тримає свічник. Бере з столу папір і починає писати*).

Марселіна хвора; усі зайняті і ніхто не бачить, що я пишу. Здається, ці стіни мають очі й вуха, а в мого аргуса є злий дух, що його повідомляє про все; я не можу а ні сказати слова, а ні ступити, щоб він зараз же не здогадався... Ах, Лендор! (*Запечатув листа*). Запечатую листа, хоч не знаю, коли й як зможу йому передати. Через жалюзі я бачила, як він довго розмовляв з циліориком Фігаро. Ця добра людина часом співчувала мені; коли б я могла хвилинку поговорити з ним!

СЦЕНА II.

Розіна, Фігаро.

Розіна (*здивовано*). А, пане Фігаро! Як я рад да вас бачити.

Фігаро. Ваше здоров'я, пані?

Розіна. Не дуже добре, пане Фігаро: нудьга мене вбиває.

Фігаро. Цілком вірю; від цього грубшають тільки дурні.

Розіна. З ким це ви так жваво розмовляли там, на долині? Я не чула, але...

Фігаро. Це молодий бакаляр, мій родич: надзвичайно розумна людина, з тонкими почуттями, талановита, дуже гарна. Перед ним велике майбутнє.

Розіна. О, добре, добре; як його ім'я?

Фігаро. Лендер. Він не має нічого; але якби він не виїхав так раптово з Мадриду, він міг би там знайти добре місце.

Розіна (*необачно*). Він його знайде, пане Фігаро, знайде. Молодий чоловік, такий, як ви описуєте, не лишиться невідомим.

Фігаро (*на бік*). Дуже добре. (*Голосно*). Але він має велику хибу, що заважатиме йому робити кар'єру.

Розіна. Хибу, пане Фігаро. Хибу? Чи ви цього певні?

Фігаро. Він закоханий.

Розіна. Закоханий! І ви називаєте це хибою?

Фігаро. Ні, справді, це один з тих, що не має щастя.

Розіна. Ах, яка несправедлива доля! А чи не називав він, кого любить? Мені дуже цікаво...

Фігаро. Ви остання, пані, кому я хотів би признатися в цьому.

Розіна (*швидко*). Чому, пане Фігаро? Я вмію мовчати; цей молодий чоловік — ваш родич, він тому цікавить мене; скажіть же.

Фігаро (*лукаво дивиться на неї*). Уявіть собі прекрасну маленьку дівчинку, ніжну, лагідну, жваву і свіженьку, струнку, гнучку, з гарними ніжками, пухкенькими ручками, рожевим ротиком... А щічки! зубки! оченята!..

Розіна. Вона живе в цьому місті?

Фігаро. Навіть у цьому кварталі.

Розіна. Може на цій вулиці?

Фігаро. Вона два кроки від мене.

Розіна. Ах, як це добре... для вашого родича. І ця особа...

Фігаро. Хіба я її ще не назвав?

Розіна (*жваво*). Це єдине, що ви забули зробити, пане Фігаро. Кажіть же, кажіть же швидко; якщо хтось увійде, я не зможу довідатись...

Фігаро. Ви неодмінно хочете цього, пані? Ну, добре! Ця особа є... вихованка вашого опікуна.

Розіна. Вихованка?..

Фігаро. Лікаря Бартольо: так, пані.

Розіна (*схвильовано*). Ах! Пане Фігаро, ...я не вірю вам, не вірю.

Фігаро. Він горить бажанням сам прийти й заповнити вас.

Розіна. Ви мене примушуете тремтіти, пане Фігаро.

Фігаро. Пхе, тремтіти! Не варт, пані; коли починають боятись лиха, відчувають зараз же, як це шкочить. До того ще я до завтра звільню вас від усіх доглядачів.

Розіна. Якщо він мене любить, він мусить це довести мені, поводячи себе цілком спокійно.

Фігаро. Ех, пані, чи можуть любов і спокій бути разом? Бідна молодь тепер така нещаслива, що має одне з двох: любов без спокою, або спокій без любови.

Розіна (*спускаючи очі*). Спокій без любови... здається...

Фігаро. Так, дуже нудно; я думаю, справді, що любов без спокою багато цікавіша; щодо мене, якби я був жінкою...

Розіна (*збентежено*). Алеж молода дівчина не може заборонити чесному чоловікові поважати себе.

Фігаро. Мій родич поважає вас безмірно.

Розіна. Але якщо він зробить щось необережне, пане Фігаро, він нас згубить.

Фігаро *(на бік)*. Він нас згубить. *(Голосно)*. Якщо ви йому забороните це в маленькому листі... Лист має велику силу.

Розіна *(дає листа, якого тільки не написала)*. Я не маю часу знову писати; але, передаючи цього листа, скажіть йому... скажіть йому... *(Слухає)*.

Фігаро. Нікого нема, пані.

Розіна. Що це я роблю з чистої приязні.

Фігаро. Це зрозуміло. Бігме! Любов виявляється інакше.

Розіна. З чистої приязні, розумієте? Я боюсь тільки, що, натрапивши на труднощі...

Фігаро. Так, він може спалахнути. Пам'ятайте, пані, що вітер, який гасить свічку, роздмухує багаття. А ми і є це багаття. І уявіть собі, він так палає, що й мене майже заразив своєю пристрасстю, мене, що, власне, є тільки свідок.

Розіна. Боже, я чую опікуна! Якщо він вас знайде тут... Пройдіть через кімнату з клявесином як мога тихше.

Фігаро. Будьте спокійні. *(На бік, показуючи листа)*. Ось це варт більше, ніж усі мої спостереження. *(Увіходить до кімнати з клявесином)*.

СЦЕНА III.

Розіна *(сама)*. Я вмру з тривоги, поки він не вийде... Як я люблю цього доброго Фігаро! Це дуже порядна людина і добрий родич! Ах! Ось мій тиран; візьмусь знову до моєї роботи. *(Гасить свічку, сідає і бере тамбурне вишивання)*.

СЦЕНА IV.

Бартольо, Розіна.

Бартольо *(гнівно)*. А, прокляття! Скажеш Фігаро, злочинець, шкуродер! Чи можна після

цього вийти на хвилину з дому і бути цілком спокійним повертаючись?..

Розіна. Хто вас так розгнівав, пане?

Бартольо. Цей клятий цилюрник, що перевернув одним рухом руки весь мій дім: він дає сонних порошоків Невсипущому; порошок для чхання Юнакові; пускає кров Марселіні; навіть моему мулові... Поставити припарку на очі бідній сліпій тварині! І все через цей борг у 100 екю; він поспішає збільшити рахунок. Ну, хай його принесе!.. І нікого в передпокої! Сюди можна ввійти, як на площу.

Розіна. А хто може сюди зайти, крім вас, пане?

Бартольо. Краще боятись без підстави, ніж необачно наражатись на небезпеку; всюди багато метких і зухвалих людей... Хіба ще сьогодні вранці не забрали так швидко вашої пісні, поки я встиг зійти по неї? О, я...

Розіна. Це вже значить, з власного бажання надавати ваги всякій дурниці! Цього папера міг занести вітер, перший ліпший перехожий, хіба я знаю?

Бартольо. Вітер, перехожий!.. Жадного вітру немає, пані; на світі не існує таких перехожих; завсіди хтонебудь вартує, навмисне, щоб підібрати папір, який жінка ніби впустила без наміру?

Розіна. Ніби, пане?

Бартольо. Так, пані, ніби.

Розіна (на бік). О, злий дідугам!

Бартольо. Але цього більше не трапиться, бо я накажу запечатати ці жалюзі.

Розіна. Можете зробити ще краще: замуруйте одразу всі вікна; в'язниця завсіди лишиться в'язницею!

Бартольо. Щодо вікон, які виходять на ву-

лицю, це не було б так погано... Принаймні, хоч цей цилюрик не заходив сюди?

Розіна. Він теж турбує вас?

Бартольо. Як і всі інші.

Розіна. Які пристойні ваші зауваження!

Бартольо. А, довіряйте всім, і скоро ви матимете дома добру жінку, що вас зрадить, щирих друзів, що її відіб'ють, і вірних слуг, що їм допоможуть.

Розіна. Як! Ви не припускаєте навіть, що можна мати певні принципи і протистояти якомусь Фігаро?

Бартольо. Чи хто на біса може щось зрозуміти в жіночих примхах? Скільки я вже бачив цих жінок з принципами!

Розіна (*гнівно*). Але, пане; якщо досить бути чоловіком, щоб нам подобатися, чому ви так не подобаєтесь мені?

Бартольо (*вражений*). Чому?.. Чому?.. Ви не відповідаєте на моє запитання про цього цилюрика?

Розіна (*ображено*). Гаразд! Так, цей чоловік був у мене; я його бачила, говорила з ним. Навіть не заховаю від вас, що вважаю його за дуже приємну людину. Можете вмирати із злости!

СЦЕНА V.

Бартольо (*сам*). О, кляті слуги! собаки! Юнак! Невсипущий! Проклятий Невсипущий!

СЦЕНА VI.

Бартольо, Невсипущий.

Невсипущий (*увіходить, позіхаючи, зовсім сонний*). Аа, аа, аа...

Бартольо. Де був ти, вітрогоне, коли цей цилюрик зайшов сюди?

Невсипущий. Пане, я був... аа, аа...

Бартольо. Вигадував якісь шкоди, безперечно? І ти його не бачив?

Невсипущий. Авжеж, бачив; він же сказав, що я зовсім хорий; це таки правда, бо мені заболіло все тіло, поки він говори-и-в... аа...

Бартольо (*перекривляючи його*). Поки він говорив!.. А де цей ледацюга Юнак? Напихати ліками бідного хлопця без мого розпорядження! Ні, тут є якесь шахрайство.

СЦЕНА VII.

Ті самі. Юнак — старий дід з костуром увиходить, чхаючи.

Невсипущий (*увесь час позіхає*). Юнак?

Бартольо. Начхаєшся в неділю.

Юнак. Оце вже понад п'ятдесят разів на хвилину (*чхає*); я зовсім розбитий.

Бартольо. Як! Я питаю вас обох, чи не заходив хтось до Розіни, а ви мені кажете тільки, що цей цилюрик...

Невсипущий (*позіхає*). Хіба пан Фігаро це хтось? Аа, аа...

Бартольо. Б'юся в заклад, що хитрець порозумівся з ним.

Невсипущий (*плаче, як дурний*). Порозумівся... зо мною!..

Юнак (*чхає*). Але, пане, пане... чи є на світі справедливість?

Бартольо. Справедливість! Вона потрібна для таких, як ви. А я — я ваш хазяїн і завсіди правий.

Юнак (*чхає*). Але, бігме, коли щось є правда...

Бартольо. Коли щось є правда! Якщо я хочу щоб це була неправда, я й вимагаю, щоб це було неправда. Треба тільки дозволити всім цим ледарям мати рацію, і ви скоро побачите, що станеться з владою.

Юнак (*чхає*). Як на мене, краще я звільнюся від вас. Жаклива робота! Завсіди цей галас!

Невсипущий (*плаче*). З бідною чесною людиною завсіди поводяться як з негідником.

Бартольо. Ну, і йди геть, бідна чесна людино! (*перекривлює їх*). Аа, апчхи; один чхає мені в ніс, другий — позіхає.

Юнак. А, пане! Клянусь, що, якби не було панночки, не можна... не можна було б залишитися тут (*виходить чхаючи*).

Бартольо. Що з ними усіма зробив Фігаро! Я розумію, в чому річ: негідник хотів сплатити мені свої сто екю, не відкриваючи гаманця...

СЦЕНА VII.

Бартольо, дон Базіліо й Фігаро. Фігаро, заховавшись у сусідній кімнаті, час-від-часу показується і слухає їх.

Бартольо (*каже далі*). А, доне Базіліо! Ви прийшли дати лекцію музики Розіні?

Базіліо. О, це я ще встигну.

Бартольо. Я був у вас, але не застав дома.

Базіліо. Я виходив у ваших справах. У мене є досить прикра новина.

Бартольо. Для вас?

Базіліо. Ні, для вас. Граф Альмавіва тут у місті.

Бартольо. Кажіть тихше. Це той, хто шукав Розіну по цілому Мадридї?

Базіліо. Він живе на головній площі і щодня виходить переодягнений.

Бартольо. Нема сумніву, це стосується до мене. Але що робити?

Базіліо. Якби це була проста людина, його можна було б легко позбутись.

Бартольо. Так, озброївшись і в кірасі, підстергти його одного вечора...

Базіліо. Великий боже! Компромітувати себе? Вигадати якусь історію, оце я розумію. А тимчасом клепати, як кажуть досвідчені люди. На це я згоджуюсь.

Бартольо. Дивний спосіб позбутися людини!

Базіліо. Наклеп! Пане, ви самі не знаєте, чим гребуете; я бачив, як наклеп переміг найпорядніших людей. Повірте, як добре взятися, то немає такої підлоти, такого паскудства, такої нісенітниць, яким не повірили б гулящі люди великого міста. А ми таки маємо спритних людей!.. Спочатку легкий шум, що торкається до землі, як ластівка перед грозою, *pianissimo* шепоче, і несе, і сіє отруєні стріли. Хтось почує і *piano*, *piano* шепоче на вухо іншому. Лихо вже є; воно виганяє парости, плазує, виходить на дорогу, і *rinforzando* переходить з уст в уста; потім раптом, невідомо як, наклеп підноситься, шипить, збільшується на очах. Він кидається, розпускає крила, кружляє, обвиває, видирає, захоплює з собою, вибухає, гримить; зчиняється галас, загальне *crescendo*, цілий хор зненависти й осуду... Який чорт зможе протистояти?

Бартольо. Але що за нісенітницю верзете ви, Базіліо? Що спільного з моїм становищем має це *piano* і *crescendo*?

Базіліо. Як це, що спільного! Щоб не дати наблизитися вашому ворогові, треба зробити те, що всюди роблять.

Бартольо. Наблизитись! Я маю намір одружитись з Розіною, раніш ніж вона навіть довідається про існування графа.

Базіліо. Коли так, не треба гаяти а ні хвилини.

Бартольо. Хто ж має це зробити? Адже я доручив вам усю цю справу.

Базіліо. Так. Але ви труситесь над грішми; а в загально-світовій гармонії нерівний шлюб,

правопорушення, явне нехтування законів, це все дисонанси, що їх треба розв'язувати повнозвучним акордом золота.

Бартольо (*дає йому гроші*). Гарзд, кінчаймо швидше.

Базіліо. Ось так треба говорити. Завтра все закінчиться; але це ви мусите подбати, щоб сьогодні ніхто не сповістив вашу вихованку.

Бартольо. Звіртеся на мене. Чи ви прийдете сьогодні ввечері, Базіліо?

Базіліо. Не розраховуйте на це. Ваше одруження забере в мене весь день.

Бартольо (*проводжає його*). Ваш слуга покірний.

Базіліо. Не турбуйтеся, пане докторе, не турбуйтеся.

Бартольо. Ні, я тільки хочу закрити за вами двері на вулицю.

СЦЕНА ІХ.

Фігаро, сам-один, виходить з кімнати.

Фігаро. О, який обачний! Закривай! Закривай двері на вулицю, а я, виходячи, відкрию їх графові. Який шахрай цей Базіліо! На щастя, він до того й дурний. Щоби своїм наклепом викликати сенсацію в світі, треба мати становище, ім'я, стан, бути впливовою людиною, кінець-кінцем. Але такий, як Базіліо! Хай говорять, йому не повірять.

СЦЕНА Х.

Прибігає Розіна, Фігаро.

Розіна. Як! Ви ще тут, пане Фігаро?

Фігаро. На ваше щастя, панночко. Ваш опікун і ваш учитель співів, думаючи, що вони самі, говорили одверто...

Розіна. А ви їх слухали, пане Фігаро? Але хіба ви не знаєте, що це дуже погано!

Фігаро. Слухати? Це єдиний спосіб, щоб добре чути. Знайте, що ваш опікун збирається завтра одружитися з вами.

Розіна. Ах, великі боги!

Фігаро. Не бійтесь нічого; ми йому дамо стільки роботи, що він не матиме часу й подумати про це.

Розіна. Ось він вертається; виходьте, виходьте ж через маленькі сходи. Я вмру з остраху.

(Фігаро зникає).

СЦЕНА XI.

Бартольо, Розіна.

Розіна. Ви були тут з кимось, пане?

Бартольо. З доном Базіліо; я проводив його, бо так було треба. Вам би більше сподобалось, якби це був пан Фігаро?

Розіна. Це мені байдуже, запевняю вас.

Бартольо. Я б хотів довідатись, що цей цилюрик мав так спішно вам сказати?

Розіна. Ви питаєте серйозно? Він мене повідомив про стан Марселіни, що нездужає, як він каже.

Бартольо. Вас повідомив! Б'юсь в заклад, що йому доручили передати вам листа.

Розіна. А від кого, будь ласка?

Бартольо. О, від кого! Від того, кого жінка ніколи не назве. Чи я можу знати? Можливо, відповідь на записку, що ви кинули з вікна.

Розіна *(на бік)*. Про одне таки здогадався. *(Голосно)*. Ви варті, щоб це була правда.

Бартольо *(дивиться на Розініні руки)*. Це так і є. Ви писали.

Розіна (*замішано*). Було б досить смішно, якби ви хотіли мене переконати в цьому.

Бартольо (*бере її праву руку*). Я? Зовсім ні. Але на вашому пальці чорнило! А, хитра синьйора!

Розіна (*на бік*). Проклятий чоловік!

Бартольо (*тримаючи її руку*). Жінка думає, що вона вбезпечена, якщо вона сама-одна.

Розіна. А, безперечно... Добрий доказ!.. Залиште, пане, ви мені зламаєте руку. Поправляючи свічку, я собі обпекла її, а мені завсіди казали, що треба зараз же змочити чорнилом; я так і зробила.

Бартольо. Так ви й зробили? Побачимо, чи другий свідок ствердить покази першого. Оця пачка паперу; я певний, що тут було шість листків; я їх рахую щоранку.

Розіна (*на бік*). О, дурень!..

Бартольо (*рахає*). Три, чотири, п'ять...

Розіна. Шостий...

Бартольо. Я добре бачу, що шостого немає.

Розіна (*спускає очі*). Шостий... я загорнула в нього цукерки, що надіслала маленькій Фігаро.

Бартольо. Маленькій Фігаро? А перо, що було зовсім нове, чому воно почорніло? Чи ви ним написали адресу маленької Фігаро?

Розіна (*на бік*). Він догадується інстинктивно. (*Голосно*). Я навела ним квітку на камзолі, що вишиваю для вас.

Бартольо. Як це правдиво! Щоб вам вірили, дитино, не треба червоніти, заховуючи правду; але цього ви ще не вмієте.

Розіна. Ах, хто не почервоніє, коли з найневинніших речей роблять такі злісні висновки!

Бартольо. Авжеж, я не правий; опекти пальця, змочити його чорнилом, робити пакунки на цукерки для маленької Фігаро і малювати квітку на моєму камзолі. Що може бути невинніше? Проте

скільки зібрано до купи брехні, щоб захвати один факт!.. „Я сама-одна, ніхто мене не бачить; я можу брехати, скільки хочу“. Але кінчик пальця—чорний, перо брудне, паперу бракує; тяжко все передбачити. Будьте пезні, синьйоро, коли я піду до міста, я залишу вас за двійними запорами.

СЦЕНА XII.

Граф, Бартольо, Розіна.

Граф (*у кавалерійській формі, удаючи, ніби він напідпитку, співає „Розбудимо її“ тощо*).

Бартольо. Чого треба цьому чоловікові? Салдат! Ідіть до себе, синьйоро.

Граф (*співає*). Розбудимо її. (*Наближається до Розіни*). Хто з вас двох, пані, є доктор Бальордо? (*Розіні тихо*). Я—Лендор.

Бартольо. Бартольо!

Розіна (*на вік*). Він говорить про Лендора.

Граф. Бальордо, Баркальо, що мені за діло до цього! Мені треба тільки знати, котора з вас двох... (*Показуючи Розіні папір*). Візьміть цього листа.

Бартольо. Котора! Ви добре бачите, що це я. Котора! Ідіть до себе, Розіно, цей чоловік, здається, напідпитку.

Розіна. Саме тому, пане, я хочу лишитись; ви самі-одні... Жінка, часом, може...

Бартольо. Ідіть, ідіть, я не боюся.

СЦЕНА XIII.

Граф, Бартольо.

Граф. О, я вас одразу пізнав з ваших прикмет.

Бартольо (*до графа, що стискує листа*). Але що це ви ховаєте в кишені?

Граф. Тому то я й ховаю, щоб ви не знали, що це таке.

Бартольо. Мої прикмети? Цим людям завсіди здається, ніби вони говорять з салдатами!

Граф. Чи ви думаєте, що так тяжко дати ваші прикмети?

Трясогузий, рудуватий,
Хирий, лисий і горбатий.
Лютий, хижий, як шуляк,
Кривоплечий, кривобокий,
Кривоzubий, зивоокий,
Клишоногий, наче рак:
Ніс закручений, мов гак.
Віспуватий, безволосий,
Рябуватий, безголосий,
І пройдисвіт, і крґтій,—
Справжній лікар-чародій.

Бартольо. Що це таке? Ви прийшли мене ображати? Зараз же йдіть геть!

Граф. Іти геть! А, фе, як погано звучить! Чи вмієте ви читати, докторе Барбальо?

Бартольо. Що за безглузде питання!

Граф. О, хай це вам не завдає жалю; я майже такий самий лікар, як і ви.

Бартольо. Як це?

Граф. Хіба ж я не кінський лікар у полку? Ось чому мені дали квартиру в товариша.

Бартольо. Насмілитись порівнювати коновала...

Граф.

Нам не збагнути ваших штук,
Бо не дійшли ми всіх наук,
що знав їх Гіппократ великий.
Як трапить хорий вам до рук,
То, скуштувавши ваших ліків,
Ураз позбудеться він мук:
Хоробі й хорому — каюк.

Хіба те, що я кажу, не чемно?

Бартольо. Від вас можна сподіватись, неку ви такий, так ганьбити найперше, найбільше й найкорисніше мистецтво!

Граф. Авжеж, корисне для тих, хто лікує.

Бартольо. Мистецтво, що робить честь сонцю, дозволяючи йому освітлювати свої успіхи.

Граф. І що його прогріхи земля квапиться закрити.

Бартольо. Видно відразу, неку, що ви звикли говорити тільки з кіньми.

Граф. Говорити з кіньми? Ах, докторе, для розумного доктора... Хіба не відомо всім, що коновал лікує своїх хорих, не гоєорячи з ними, тоді як доктор, говорячи багато з своїми...

Бартольо. Не виліковує їх, так?

Граф. Це сказали ви сами.

Бартольо. Що за чорт надіслав цього клятого п'яницю?

Граф. Мені здається, що ви стріляєте в мене епіграмою!

Бартольо. Але, кінець-кінцем, чого ви хочете? Що вам треба?

Граф (*удає, ніби дуже сердиться*). Оце добре! Він же й сердиться! Чого я хочу? Хіба ви не бачите?

СЦЕНА XIV.

Розіна, Граф, Бартольо.

Розіна (*вбігає*). Пане салдате, будь ласка, не хвилюйтесь! (*До Бартольо*) Говоріть з ним лагідніш, пане: людина, що говорить нерозсудливо...

Граф. Ви праві, він говорить нерозсудливо, але ми — цілком розумно. Я — ввічливий, а ви — прекрасні... цього досить. Річ у тому, що я не хочу в цьому будинку мати справи ні з ким, крім вас.

Розіна. Чим я можу вам послужити, пане салдате?

Граф. Дрібниця, дитинко. Але якщо в моїх словах буде щось неясне...

Розіна. Я вже доберу розуму.

Граф (*показує їй листа*). Ось лист, візьміть його. Треба тільки... Я прошу, щоб ви дали мені сьогодні переночувати в себе.

Бартольо. Тільки це?

Граф. Не більше. Прочитайте цю любовну записку від нашого квартирмайстра.

Бартольо. Побачимо. (*Граф ховає листа й дає йому інший папірець. Бартольо читає*). „Доктор Бартольо прийме, нагодує і дасть переночувати“...

Граф (*натискуючи*). Дасть переночувати.

Бартольо. ...„тільки на одну ніч салдатові кавалеристові, на ім'я Лендор, прозаному Школяр“...

Розіна. Це він, це він.

Бартольо (*живо до Розіни*). Що таке?

Граф. Ну, тепер чи не маю я рації, докторе Барбаро?

Бартольо. Здається, ця людина розважається з того, що калічить мое ім'я всіма способами; ідіть до біса! Барбаро! Барбальо! Скажіть вашому нахабному квартирмайстрові, що з часу моєї подорожі до Мадриду мене звільнено від обов'язку давати квартиру військовим.

Граф (*на бік*). О, небо! Яка прикра перешкода.

Бартольо. А, друже, це вам не подобається і трохи розчаровує вас? Але все таки зараз же йдіть геть!

Граф (*на бік*). Я себе мало не видав. (*Голосно*) Іти геть? Якщо вас увільнено від обов'язку давати квартиру військовим, вас певно не увіль-

нено від обов'язку бути чемним? Іти геть! Покажіть мені відповідний документ; хоч я не вмю читати, а все таки...

Бартольо. Це не довго; він у бюрі.

Граф (поки він іде, не сходячи з місця). Моя прекрасна Розіно!

Розіна. Як, Лендоре, це ви!

Граф. Візьміть же цього листа.

Розіна. Бережіться, він дивиться на нас.

Граф. Витягніть вашу хустку, я його кину. (Підходить).

Бартольо. Тихше, тихше, пане салдате! Я не люблю, коли так близько дивляться на мою дружину.

Граф. Вона — ваша дружина?

Бартольо. А що таке?

Граф. Я думав, що ви якийсь прадід їй; між нею й вами найменше три покоління.

Бартольо (читає пергамен). „На підставі певних і добрих відомостей“...

Граф (вибиває з його рук пергамені, які падають на підлогу). Хіба потрібна мені вся ця балаканина?

Бартольо. Знаєте, салдате, якщо я покличу людей, вони зроблять з вами те, на що ви заслуговуєте.

Граф. Бійка? А, з охотою! Це мій фак (показує свій пістолет). Ось чим я покажу себе. Ви, певно, ніколи не бачили бійки, пані?

Розіна. І не хочу бачити.

Граф. Проте нема нічого веселішого за бійку: уявіть собі (штовхаючи лікаря) спочатку, що вороги — на одному боці яру, а друзі — на другому. (До Розіни, показуючи їй листа). Витягніть хустку (плює на підлогу). Ось — яр, зрозуміло? (Розіна витягає хустку, граф кидає листа між собою і нею).

Бартольо (нахиляється). Ах, ах!

Граф (*швидко підіймає листа*). Чекайте. Я ж хотів вам розповісти про таємниці мого фаху... Жінка, така скромна... Але хіба не любовний лист упав оце з її кишені?

Бартольо. Дайте, дайте!

Граф. Тихше, татуню! Кожному своє. А якби з вашої кишені впав рецепт на ревень?

Розіна (*простягає руку*). А, я знаю, що це, пане салдате! (*бере листа й ховає в маленькій кишені свого хвартушка*).

Бартольо. Чи ви колись підете геть?

Граф. Гаразд, я йду. Прощавайте, докторе, не згадуйте лихом! Серце моє, моліться, щоб ще деякий час смерть забула про мене; ніколи життя не було для мене таке дороге.

Бартольо. Ідіть, ідіть! Якби я мав владу над смертю...

Граф. Над смертю? Хіба ви не лікар? Ви стільки робите для смерті, що вона не повинна ні в чому вам відмовляти. (*Виходить*).

СЦЕНА XV.

Бартольо, Розіна.

Бартольо (*дивиться йому вслід*). Нарешті він пішов. (*На бік*) Треба тримати себе в руках.

Розіна. Але погодьтесь, що цей молодий салдат дуже веселий. Хоча він і п'яний, видно, що це розумна й досить вихована людина.

Бартольо. Яке щастя, моя дорога, що ми змогли позбутись його! Але чи тобі зовсім не цікаво прочитати зо мною папірця, якого він передав?

Розіна. Якого папірця?

Бартольо. Того, що він ніби підняв, щоб ти могла його взяти.

Розіна. Добре! цей лист упав з моєї кишені; він від мого брата в-перших, офіцера.

Бартольо. А я думаю, що цей салдат витягнув його із своєї кишені.

Розіна. Я його добре пізнала.

Бартольо. Але ж не так важко подивитись!

Розіна. Не знаю тільки, що я з ним зробила.

Бартольо *(показує на кишеньку)*. Ти його туди поклала.

Розіна. Ага, через неухважність.

Бартольо. А, напевне. Ти побачиш, що це якась дурниця.

Розіна *(на бік)*. Якщо я не розсерджу його, ніяк не можна буде відмовити.

Бартольо. Дайте ж, серце моє!

Розіна. Але чому ви так цього хочете, пане? Чи знову недовір'я?

Бартольо. А чому ви так не хочете показати?

Розіна. Я вам повторюю, пане, що це тільки лист мого брата, який ви вчора передали розпечатаний; а тому, що ми вже заговорили про це, я вам одверто скажу, що ця вільність мені дуже не подобається.

Бартольо. Я вас не розумію.

Розіна. Хіба я розглядаю ваші папери? Чому ж ви наважуєтеся брати ті, що адресовані мені? Якщо це ревність, вона мене ображає; якщо річ у тому, що ви зловживаєте владою, яку захопили сами, це мене ще більш обурює.

Бартольо. Як! Обурює! Ви ще ніколи так зо мною не говорили.

Розіна. Якщо я стримувалась досі, це не для того, щоб дати вам право ображати мене безкарно.

Бартольо. Про яку образу ви говорите?

Розіна. Ніде ще нечувано, щоб хтось дозволив собі розпечатувати чужі листи.

Бартольо. Листи своєї жінки?

Розіна. Я ще не ваша жінка. Але чому це свою жінку можна дозволити собі ображати?

Бартольо. Ви хочете змінити тему і відвернути мою увагу від цього листа, якого безперечно дістали від якогось закоханого; але я його прочитаю, запевняю вас.

Розіна. Ви його не прочитаєте. Якщо ви підійдете до мене, я втечу з дому й попрошу першого стрічного дати мені притулок.

Бартольо. Ніхто вас не прийме.

Розіна. Це ще побачимо.

Бартольо. Ми тут не у Франції, де жінка завсіди права; але щоб ви не могли здійснити цієї фантазії, я запру двері.

Розіна *(поки він іде до дверей)*. О, небо, що робити? Покладу швидко на місце братів лист і дам йому змогу прочитати його. *(Кладе листа в кишеню так, що його трохи видно)*.

Бартольо *(вертається)*. А, сподіваюсь, що тепер я побачу його.

Розіна. Будь ласка, з якого права?

Бартольо. З права, визнаного в цілому світі, з права сильного.

Розіна Мене швидше вб'ють, ніж дістануть листа.

Бартольо *(тупає ногою)*. Пані! Пані!

Розіна *(падає в крісло і вдає ніби їй погано)*. А, який ганебний учинок!

Бартольо. Дайте цього листа, або бійтесь мого гніву.

Розіна *(лежачи в кріслі)*. Нещасна Розіна!

Бартольо. Що з вами?

Розіна. Яке жахливе майбутнє!

Бартольо. Розіно!

Розіна. Я задихаюся з гніву.

Бартольо. Йй погано!

Розіна. Я вмираю...

Бартольо (*мацає їй пульса, каже на бік*).
Боже! Лист!.. Прочитаю так, щоб вона не знала.
(*Мацає їй пульса і бере листа, якого читає, трохи відвернувшись*).

Розіна (*лежачи*). Нещасна! Ах...

Бартольо (*залишає її руку й каже на бік*).
Як тягне дізнатися про те, чого боїшся.

Розіна. Ах, бідна Розіна!

Бартольо. Задуха викликала цей напад. (*Читає за кріслом, мацаючи їй пульса. Розіна трохи підводиться, хитро дивиться, хитає головою й знову сідає, не говорячи ні слова*).

Бартольо (*на бік*). О, небо! Це лист від її брата. Даремна тривога! Як її тепер заспокоїти? Хоча б вона не довідалась, що я його читав. (*Удає, ніби підтримує її і ховає листа назад у кишеню*).

Розіна (*зідхає*). Ах...

Бартольо. Ну, ну, нічого, дитино; маленький нервовий напад; ось і все; твій пульс навіть не змінився. (*Іде й бере флякон на консолі*).

Розіна (*на бік*). Він поклав назад листа. Дуже добре!

Бартольо. Дорога Розіно, понюхай трохи цього спирту.

Розіна. Я нічого не хочу від вас. Лишіть мене!

Бартольо. Я визнаю, що був трохи різкий.

Розіна. Не в тім річ. Мене взагалі обурює ваш спосіб питати.

Бартольо (*навколішках*). Даруйте: я розумію, що був неправий; ти бачиш, я на колінах визнаю свою провину.

Розіна. Так, даруйте! Алеж ви думаєте, що цей лист не від мого брата?

Бартольо. Хай від нього, чи від іншого; не треба пояснень.

Розіна (*дає йому листа*). Ви бачите, що добром можна все зробити зо мною. Читайте!

Бартольо. Цей шляхетний вчинок знищив би зовсім мої підозріння, якби вони ще були.

Розіна. Читайте ж, пане!

Бартольо. (*Відступає*). Бог не хоче, щоб я так образив тебе.

Розіна. Мені неприємно, що ви відмовляєтесь.

Бартольо. Прийми це, як знак мого повного довір'я. Я піду подивитись на бідну Марселіну, якій цей Фігаро, невідомо нащо, пустив кров; може ти теж підеш?

Розіна. Зараз прийду.

Бартольо. Дай мені руку на знак того, що ми помирились. Ах, яка б ти була щаслива, якби могла мене любити!

Розіна (*спускає очі*). Ах, якби я вас любила, коли б ви мені подобались!

Бартольо. Я тобі сподобаюсь, сподобаюсь, запевняю тебе! (*Виходить*).

СЦЕНА XVI.

Розіна (*дивиться йому слідом*). Ах, Лендере! Він каже, що сподобається мені... Прочитаю цього листа, що мало не завдав мені такого лиха. (*Читає і скрикує*). Ах! Я прочитала занадто пізно; він радить увесь час сваритись з моїм опікуном; була така добра можливість, а я її втратила. Беручи листа, я відчула, що почервоніла по саме волосся. Так, мій опікун має рацію. Я не маю того світського звичаю, який, за його словами, підтримує жінку в усякому становищі. Але несправедлива людина може навіть найневиннішу жінку примусити хитрувати.

Д І Я Т Р Е Т Я.

СЦЕНА I.

Бартольо (*в розпачі*). Як прикро! Вона вже ніби заспокоїлась... Хотів би я знати, який чорт намовив її відмовитись від лекції дона Базіліо? Правда вона знає, що він клопочеться про мов одруження...

(*Стукають у двері*)

Вживайте всіх заходів, щоб подобатись жінці, але якщо ви забудете за найменшу дрібницю... я кажу найменшу... (*Стукають удруге*). Побачимо, хто це.

СЦЕНА II.

Бартольо, Граф, одягнений як бакаляр.

Граф. Хай мир і радість панують тут!

Бартольо (*поривчasto*). Побажання цілком вчасне. Чого вам треба?

Граф. Пане, я — Альонзо, бакаляр-ліценціят...

Бартольо. Мені не треба вчителя.

Граф. ...Учень дона Базіліо — органіста з головного монастиря, що має честь давати лекції музики пані вашій...

Бартольо. Базіліо! Органіст! має честь! Я знаю. Справді.

Граф (*на бік*). Що за людина! (*Голосно*) Раптова хороба не дозволяє йому встати з ліжка.

Бартольо. Не може встати з ліжка? Базілію! Добре, що він послав вас; я зараз же йду його одвідати.

Граф *(на бік)*. А, чорт! *(Голосно)* Коли я кажу ліжку, пане, я розумію кімнату.

Бартольо. Хай так; ідіть, я за вами.

Граф *(замішано)*. Пане, мені доручено... ніхто нас не може почути?

Бартольо *(на бік)*. Це якийсь шахрай. *(Голосно)*. Ніхто, таємничий пане. Не тривожтесь і кажіть.

Граф *(на бік)*. Клятий дідуган! *(Голосно)*. Дон Базілію доручив мені повідомити вас...

Бартольо. Кажіть голосніше, я не дочуваю на одне вухо.

Граф *(голосніше)*. А, охоче! Граф Альмавіва, що жив на головній площі...

Бартольо *(переляканий)*. Кажіть тихше тихше.

Граф *(голосніше)* ...виїхав звідти сьогодні вранці. Пан Базілію, довідавшись через мене, що граф Альмавіва...

Бартольо. Тихше, кажіть тихше, прошу вас!

Граф *(так само голосно)*. ...був у цьому місті і що це саме я дізнавсь, що синьйора писала йому...

Бартольо. Писала йому? Дорогий друже, кажіть тихше, заклинаю вас! Сідаймо краще й побалакаємо по-приятельському. Ви відкрили, кажете ви, що Розіна...

Граф *(гордо)*. Так. Базілію, турбуючись за вас з приводу цієї кореспонденції, просив мене показати вам її листа, але те, як ви ставитесь...

Бартольо. Е, боже мій! Я ставлюсь, як слід. Але чи не можете говорити ви тихше?

Граф. Ви сказали, що не дочуєте на одне вухо.

Бартольо. Простіть, сеньйоре Альонзо, що я вас прийняв трохи недовірливо й різко; але навколо мене стільки інтриганів... А до того ще ваше поведження, вік, вигляд... Простіть, простіть! Отже ви маєте листа?

Граф. Добре, що ви заговорили таким тоном; але я боюся, щоб нас не підслухували.

Бартольо. Хто саме? усі мої слуги знемагають з утоми. Розіна закрилась, розгнівавшись. Ніби сам чорт попрацював у мене. Проте я можу поглянути...

(Тихенько відкриває двері до Розіни).

Граф *(на бік)*. Здається, я все зіпсував. Як тепер лишити в себе лист? Треба тікати... Але тоді краще було б зовсім не приходити. Хіба показати йому листа? Якби я міг попередити про це Розіну, це був би майстерний хід.

Бартольо *(вертається навшипиньках)*. Вона сидить біля вікна, спиною до дверей і читає листа від свого брата-офіцера. Але покажіть же мені її листа.

Граф *(передає йому Розіниного листа)*. Ось він. *(На бік)*. Вона читає мого листа.

Бартольо *(читає)*. „Коли ви мені відкрили своє ім'я і стан“. А, зраднице! Це таки її рука.

Граф *(переляканий)*. Кажіть же й ви тихше.

Бартольо. Який я вам, вдячний, мій друже!

Граф. Коли все кінчиться, ви будете переможцем, якщо покладетесь на мене. Саме тепер дон Базіліо з одним юристом...

Бартольо. Щодо мого одруження?

Граф. Хіба інакше я прийшов би сюди? Він доручив сказати, що все може бути готове на завтра. Тоді, якщо вона протестуватиме...

Бартольо. Вона протестуватиме.

Граф *(хоче взяти листа. Бартольо не дає)*. Ось момент, коли я можу допомогти вам: ми її

покажемо листа і якщо треба (*таємничо*) я навіть скажу їй, що одержав його від жінки, для якої граф пожертвував Розіною; ви розумієте, що тривога, сором, досада, можуть зараз же примусити її...

Бартольо (*сміється*). Наклеп? Дорогий друже, тепер я добре бачу, що ви прийшли від дона Базіліо. Але щоб не було помітео, що ми змовились наперед, чи не краще їй побачити вас раніше?

Граф (*стримується, щоб не показати, який він радий*). Це думка й дона Базіліо. Але як саме це зробити? Уже пізно, лишилось мало часу.

Бартольо. Я скажу, що ви прийшли замість дона Базіліо. Може ви їй дасте лекцію?

Граф. Я все зроблю, чого ви хочете. Але бережіться, всі ці вигадки з підставним учителем давно відомі, їх завсіди вживають у комедіях, а як вона запідозрить...

Бартольо. Коли я вас рекомендую? Це неможливо! Ви більш подібні до переодягненого коханця, ніж до догідливого друга.

Граф. Отже ви думаєте, що мій вигляд може допомогти ошукати її?

Бартольо. Хай хитріший розгадує. У неї сьогодні жадливий настрій. Але скоро вона вас побачить... Клявесин у цій кімнаті. Розважайтесь, чекаючи на неї. Я спробую все можливе, щоб вона прийшла.

Граф. Дивіться, не кажіть їй про листа.

Бартольо. Раніш ніж надійде потрібний момент? Він би втратив усю свою вагу. Мені не треба двічі казати, не треба.

СЦЕНА III.

Граф (*сам-один*). Ось я і врятувався. Як тяжко щось зробити з цією клятою людиною! Фігаро його добре знає. Я мусів брехати; це зробило мене

дурним і незграбним, а він має очі... Слово честі, якби раптом мені не спав на думку лист, мене б вигнали, як дурня. О, небо! Вони там сперечаються. А що, як вона так і не захоче вийти і вся моя хитра вигадка пішла на марне? (*Знову слухає*). Ось вона; не покажусь їй шoki. (*Заходить до сусідньої кімнати*).

СЦЕНА IV.

Граф, Розіна, Бартольо.

Розіна (*удав, що гнівається*). Усе, що ви кажете, даремне, пане. Я зважилась і не хочу більше навіть чути про музику.

Бартольо. Але послухай, дитино! Це — сеньйор Альонзо, учень і друг дона Базіліо, який його обрав на свідка. Музика тебе заспокоїть, запевняю.

Розіна. О, про це можете не турбуватись! Щоб я співала сьогодні!.. Де ж цей учитель, якого ви боїтесь вислати? Я двома словами кінчу з ним і з доном Базіліо також. (*Помічає графа і скрикує*). Ах!..

Бартольо. Що з вами?

Розіна (*поклавши руки на серце, замішано*). А, боже мій, пане... А, боже мій, пане...

Бартольо. Їй ще погано! Пане Альонзо!

Розіна. Ні, я цілком здорова. Але повернувшись... ах...

Граф. Вам підвернулася нога, пані?

Розіна. Так, мені підвернулася нога. Біль жахливий!

Граф. Я помітив це.

Розіна. Це мене вразило в саме серце.

Бартольо. Сідай, сідай. А тут ще жадного стільця! (*Іде по стілець*).

Граф. Ах, Розіно!

Розіна. Яка необережність!

Граф. Я мушу вам сказати багато важливого.

Розіна. Він нас не лишить.

Граф. Фігаро прийде на допомогу.

Бартольо (*приносить крісло*). Ось, дитинко, сідай. Нема надії, бакаляре, що сьогодні відбудеться лекція. Відкладім на інший раз. Прощавайте!

Розіна. Ні, зачекайте; мені трохи легше. (*До Бартольо*). Я почуваю, що була не права з вами, пане; отже бажання зробити, як ви, і зараз же виправити свою провину...

Бартольо. Як це добре й по-жіночому! Але після такого зворушення, дитино, я не хочу, щоб ти робила якесь зусилля. Прощавайте, бакаляре!

Розіна (*до графа*). Одну хвилинку, пане! (*До Бартольо*). Сподіваюсь, пане, що ви дозволите мені спокутувати мою провину, взявши лекцію?

Граф (*на бік до Бартольо*). Якщо ви мені вірите, не суперечте їй.

Бартольо. Гаразд, моя дорога. Я такий далекий від думки зробити тобі щось неприємне, що лишусь тут увесь час твоєї лекції.

Розіна. О, ні пане! Я знаю, що музика вас не приваблює.

Бартольо. Запевняю тебе, що сьогодні вона мене чаруватиме.

Розіна (*до графа на бік*). Яка мука!

Граф (*бере ноти з пюпітру*). Пані, хочете це співати?

Розіна. Так, це дуже гарна арія з „Марної обережності“.

Бартольо. Знову „Марна обережність“?

Граф. Це найновіша п'єса. Тут надзвичайно гарно змальовано картину весни; якщо пані хоче спробувати...

Розіна (*дивлячись на графа*). З охотою; весна мене завсіди чарує; це — юність природи. Коли

кінчається зима, серце, здається, стає чутливішим; так само, раб, після довгого ув'язнення, більше відчуває чари волі.

Бартольо (*тихо до графа*). Завсіди романтичні думки в голові!

Граф (*тихо*). А чи ви розумієте до чого вони?

Бартольо. Чорт візьми! (*Він сідає в крісло, в якому сиділа Розіна*).

Розіна (*співає*).

Коли у долину
Весна полино,
Знову любов
Хвилює кров. -
Все буває,
Вогонь проймає
Всі деревця
І юні серця.
З кошари
Виходять отари.
Веселі чвари,
Білі хмари
Ягнячих стад.
Квітчастий сад.
Все вирве,
Все шумує,
Вівці пасуть;
Їх стережуть
Там біля пущі
Пси невсипущі.
Лендор, наче п'яний,
Про солодку мить,
Про пастушку кохану
Тільки і мріє, й снить.
Пастушка біжить,
Пастушка спить,
Іде і співає:
Десь милий чекає.
Весела, як день,
Співає пісень,
А десь небезпека,
А мати далеко.

Чарівний вік —
Шістнадцятий рік.
Сопілка грає,
Пташка співає.
Розлито чар
Весняних примар.
Серце дівоче
В грудях тріпоче,
Лендор з-за кущів
Вийшов на спів;
До себе, моторний,
Дівчину горне.
Хоч вона не кричить,
А вдає, що лякається,
Навіть пручається —
І стихає за мить,
В серці — спів.
Чари кохання,
Обітниця, зідхання;
Зелень данів.
Шелест і трепет,
Жарти і шепіт.
Не сердиться люба. —
Горять тільки губи.
Коли хтось застане
З коханим кохану,
То треба вмить...
...Затаїти жадання,
Жар притлумить.
Те хвилювання,
Що на лицях горить,
Ще додасть раювання.

(Слухаючи їх, Бартольо заснув. Граф, поки Розіна співає, — наважується взяти її за руку і вкрити поцілунками. Хвилювання впливає на Розінин спів; голос її стає тихший і, кінцевокінцем, уривається на слові „вмить“.

Оркестра також грає тихше й уриває разом з Розіною. Бартольо прокидається, бо не чує більше шуму, який його приспав. Граф підіймається; Розіна й оркестра швидко підхоплюють арію. Якщо арію співатимуть удруге, треба повторити ту саму гру).

Граф. Справді, це прекрасна арія і пані її виконує так добре...

Розіна. Ви мене занадто хвалите, сеньйоре; вся слава належить учителеві.

Бартольо (*позіхаючи*). Я, здається, трохи заснув під час цієї прекрасної арії. У мене безліч пацієнтів. Я багато ходжу, кручуся, а тільки сяду, мої бідні ноги... (*Підіймається і штовхає крісло*).

Розіна (*тихо до графа*). А Фігаро все не йде!

Граф. Протягнемо час.

Бартольо. Але, бакаляре, я вже це казав старому Базілію: чи не можна вчити з нею чогонебудь веселішого? Усі ці великі арії, що йдуть то вгору, то вниз, з різними руладами: і, о, а, нагадують мені похоронний спів. Хіба не кращі ці маленькі пісеньки, що їх співали, коли я був молодий і що так легко було запам'ятати? Я колись знав їх... Наприклад...

(*Під час рітурнелю, він згадує, чуваючися в голову, і співає, прикляскуючи пальцями і присідаючи, як старі*).

Ти хочеш, Розіно,
За дружину
Мати молодця?

(*До графа сміючись*). У пісні — Фаншонетта, але я замінив на Розіну, щоб їй було приємніше і більше відповідало обставинам. Ха-ха-ха! Дуже добре, чи не так?

Граф (сміється). Ха - ха - ха! Авжеж, дуже добре!

СЦЕНА V.

Фігаро у глибині сцени, Розіна, Бартольо, Граф.

Бартольо (співає).

Ти хочеш, Розіно,
За дружину
Мати молодця?
Я не Тірсіє в лиця.

О, пойма мені віри,
Кохатимеш поночі ти,
А в п'їтьмі всі коти
Однакові і сірі.

(Повторює приспів, танцюючи. Фігаро ззаду його перекривлює).

Я не Тірсіє в лиця.

(Помітивши Фігаро) А! Заходьте, пане цилюрику! Який ви гарний!

Фігаро (вітає). Правда, пане, це мені колись казала й моя мати; але я трохи споганів з тих часів. (На бік до графа) Браво, монсеньйоре!

(Під час цієї сцени граф намагається поговорити з Розіною, але їм увесь час перешкоджає неспокійний і невсипущий погляд опікунів. Відбувається німа сцена між усіма акторами.

Доктор і Фігаро продовжують розмовляти).

Бартольо. Чи ви маєте намір ще давати проносне, пускати кров, годувати ліками, покласти в ліжку весь мій дім?

Фігаро. Пане, не щодня свято; але не беручи на увагу щоденного клопоту, ви могли переконатись, що коли я потрібний, я не чекаю, щоб мені наказували...

Бартольо. Ви не чекаєте? А що ви скажете, пане, цьому нещасному, що позіхає і спить на ході? А другий, який цілі три години так чхає, що йому мало не розколюється череп і витікають мозки? Що ви скажете їм?

Фігаро. Що скажу їм?

Бартольо. Так.

Фігаро. Я скажу їм... е, черт візьми, тому, хто чхає, я скажу „здорові були“, а тому, хто позіхає: „на добраніч“. Не це, пане, збільшить рахунок.

Бартольо. Авжеж ні! Його побільшать кровопускання й ліки, якби я згодився. А чому ви заліпили очі моему мулові? Хіба ж ваші припарки повернуть йому зір?

Фігаро. Якщо вони не повернуть йому зору, то в усякому разі не пошкодять.

Бартольо. Хай тільки я знайду це в рахунку!.. Я ще не дійшов до такого безглуздя.

Фігаро. Слово чести, пане, люди мають вибирати тільки між недоумством і безглуздям; у цьому я не бачу користи, а тому — хай живе радість! Хто знає, чи існуватиме світ ще три тижні?

Бартольо. Ви зробите куди краще, пане резонере, якщо, не гаючи часу, заплатите мені мої 100 екю і відсотки на них; я вас попереджую.

Фігаро. Чи вас бере сумнів у моїй чесності, пане? Ваші 100 екю! Краще я ціле моє життя був би вам їх винен, ніж хоч на хвилину зрікся цього боргу.

Бартольо. Але скажіть мені, будь ласка, як маленькій Фігаро сподобались цукерки в пакетику з листовного паперу, що сьогодні вранці...

Фігаро. До біса! я...

Розіна (*перериває*). Чи подбали ви хоч про те, щоб передати їх від мене, пане Фігаро? Я ж вам доручила.

Фігаро. Ага, цукерки! Який же я дурний! Я зовсім забув про це... О, чудові, пані!

Бартольо. Чудові? Так, пане цилюрику, брешіть далі! Добрий фах ви собі обрали, пане!

Фігаро. Але що таке, пане?

Бартольо. Він дасть вам добру славу, пане.

Фігаро. Я її підтримаю, пане.

Бартольо. Скажіть, що ви її витримаєте, пане.

Фігаро. Якщо ваша ласка, пане.

Бартольо. Ви занадто вишаєтесь, пане! Знайте, коли я розмовляю з нахабою, я йому ніколи не здаюся.

Фігаро (*відвертається від нього*). У цьому ми різні, пане, я завжди здаюся.

Бартольо. Що він таке каже, бакаляре?

Фігаро. Ви думаєте, ніби маєте справу із сільським цілюриком, який вмів тільки поводитися з бритвою? Знайте, пане, що я був літератором у Мадриді і якби не інтригани...

Бартольо. Чому ж ви там не лишились, а приїхали сюди й змінили фах?

Фігаро. Робиш те, що можеш; поставте себе на мое місце.

Бартольо. Мене на ваше місце! А, чорт візьми, я б наговорив багато дурниць.

Фігаро. Пане, ви не погано починаєте! Це мусить визнати й ваш спільник, що так замислювався.

Граф (*спам'ятовується*). Я... я не спільник панові Бартольо.

Фігаро. А! Побачивши, як ви тут розмовляєте, я подумав, що у вас одна мета.

Бартольо (*гнівно*). Кінець-кінцем, чому ви прийшли? Чи знову, щоб передати пані якогось листа? Кажіть, може мені треба вийти?

Фігаро. Як грубо ви поводитесь з бідними людьми! Але, чорт візьми, я прийшов вас поголити, от і все. Чи не ваш день сьогодні?

Бартольо. Ви прийдете пізніше.

Фігаро. Так, пізніше! Завтра вранці я маю давати ліки всій залозі. Я дістав цей підряд через протекцію. Сами бачите, чи можу я гаяти час. Чи ви підете до себе?

Бартольо. Ні, я не піду до себе. Та... хто мені заваджає голитися тут?

Розіна (*зневажливо*). Ви дуже пристойні! Чому вже тоді не в моїй кімнаті?

Бартольо. Ти сердишся? Пробач, дитино, ти маєш кінчати свою лекцію; я не хочу втратити жадної щасливої хвилини, поки ти співаєш.

Фігаро (*тихо до графа*). Його не витягнеш звідси. (*Голосно*) Ну, де Невсипущий? Юнак? Миску, воду, все, що треба панові!

Бартольо. Так, кличте їх! Стомлені, внесилені, змучені через вас, вони мусіли піти спати.

Фігаро. Ну, добре, тоді може я сам принесу все з вашої кімнати? (*Тихо до графа*) Я його витягну звідси.

Бартольо (*бере свої ключі й каже, не подумавши*). Ні, ні, я піду сам! (*Тихо до графа, виходячи*). Стежте за нею, прошу вас.

СЦЕНА VI.

Фігаро, Граф, Розіна.

Фігаро. Як ми його добре піддурили: він ледве не дав мені ключі. Чи не там і ключ від жалюзі?

Розіна. Це найновіший з усіх.

СЦЕНА VII.

Бартольо, Фігаро, Граф, Розіна.

Бартольо (*вертається на бік*). Я не знаю що роблю. Як можна було лишити тут цього клятого цилюрика! (*До Фігаро*). Беріть (*дає йому ключі*). У моїй кімнаті під столом; але не чіпайте нічого!

Фігаро. Чорт візьми! Який недовірливий! (*На бік виходячи*). Як усе таки небо допомагає невинним.

СЦЕНА VIII.

Бартольо, Граф, Розіна.

Бартольо (*тихо до графа*). Це він передав листа графові.

Граф (*тихо*). Він справляє вражіння шахрая.

Бартольо. Більше мене не обдурять.

Граф. Здається, найважливіше тут уже зроблено.

Бартольо. Зваживши все, я подумав, що послати його в мою кімнату краще, ніж лишити з нею.

Граф. Вони не сказали б жадного слова, якого б я не почув.

Розіна. Дуже чемно, панове, розмовляти ввесь час тихо. А моя лекція?

(*Тут чути шум, ніби падає посуда*).

Бартольо (*кричить*). Що я чую? Цей Фігаро побив усе на сходах! Найкращі речі з мого приладдя... (*Вибігає*).

СЦЕНА IX.

Граф, Розіна.

Граф. Використаємо хвилину, яку дає нам спритність Фігаро. Заклинаю вас, дайте мені можливість сьогодні ввечері поговорити з вами! Це конче треба, щоб можна було вирвати вас з рабства, яке на вас чекає.

Розіна. Ах, Лендоре!

Граф. Я можу влітти до вашого жалюзі; щодо листа, якого я одержав від вас сьогодні вранці, я мусів...

СЦЕНА X.

Розіна, Бартольо, Фігаро, Граф.

Бартольо. Я не помилився; усе розбите, поламане.

Фігаро. Яке велике нещастя! Чи варт зчиняти такий галас? На сходах нічого не видно. (*Показує графові ключа*). Підіймаючись, я зачепивсь за ключ...

Бартольо. Треба бути обережним, коли щось робиш. Зачепитись за ключ! Який незграба!

Фігаро. А ну, знайдіть кращого.

СЦЕНА XI.

Попередні актори, дов Базіліо.

Розіна (*перелякана, на бік*). Дон Базіліо...

Граф (*на бік*). О, небо!

Фігаро. Це сам диявол!

Бартольо (*іде на зустріч*). А, Базіліо, друже мій! Ви вже одужали? Вітаю! Отже, ваша хвороба не була серйозна? Ні, справді, сеньйор Альонзо мене дуже налякав. Спитайте його, я збирався до вас і якби він мене не затримав...

Базіліо (*здивовано*). Сеньйор Альонзо?..

Фігаро (*тупає ногою*). Що ж це таке? Знову перешкода! Дві години на одну погану бороду!.. Собача робота.

Базіліо (*дивиться на всіх*). Чи не будете такі ласкаві, щоб сказати мені, панове...

Фігаро. Ви з ним поговорите, коли я піду.

Базіліо. Але ж треба було б...

Граф. Треба було б мовчати, Базіліо. Чи ви маєте передати панові щось невідоме для нього? Я йому сказав, що ви доручили мені дати лекцію музики замість вас.

Базіліо (*здивовано*). Лекцію музики... Альонзо...

Розіна (*на бік до Базіліо*). Мовчіть.

Базіліо. Вона також!

Граф (*тихо до Бартольо*). Скажіть же йому тихенько, що ми вже змовились.

Бартольо (*до Базіліо на бік*). Не думайте заперечувати, що це ваш учень. Ви зіпсуєте все.

Базіліо. А!

Бартольо (*голосно*). Справді, Базіліо, не можна бути талановитішим, ніж ваш учень.

Базіліо (*вражений*). Ніж мій учень? (*Тихо*) Я прийшов повідомити вас, що граф виїхав.

Бартольо (*тихо*). Я знаю, мовчіть.

Базіліо (*тихо*). Хто вам сказав?

Бартольо (*тихо*). Очевидно, він.

Граф (*тихо*). Авжеж, я.

Розіна (*тихо до Базіліо*). Невже так важко замовчати?

Фігаро (*тихо до Базіліо*). Гм... Дурень. Він не дочуває.

Базіліо (*на бік*). Кого ж, чорт візьми, тут дурять? Всі змовились.

Бартольо (*голосно*). Ну, Базіліо, ваш юрист...

Фігаро. У вас ще цілий вечір на розмови про юриста.

Бартольо (*до Базіліо*). Скажіть тільки одне слово, чи задоволені ви з юриста?

Базіліо (*перелякано*). З юриста?

Граф (*посміхаючись*). Ви його не бачили, цього юриста?

Базіліо (*нетерпляче*). Ні, я його не бачив.

Граф (*до Бартольо, на бік*). Невже ви хочете, щоб він говорив тут перед нею? Відішліть його.

Бартольо (*тихо до графа*). Ви праві. (*До Базіліо*) Але як це ви захоріли так раптом?

Базіліо (*з гнівом*). Я вас не розумію.

Граф (*потиху вкладає йому в руку гаманця*). Доктор вас питає, чому ви, хорий, прийшли сюди?

Фігаро. Він блідий, як мрець.

Базіліо. А, я розумію.

Граф. Ідіть і ляжте, дорогий Базіліо; вам не добре і це нас дуже турбує. Ідіть і ляжте!

Фігаро. Він зовсім змінився на виду. Ідіть і ляжте.

Бартольо. За верству видно, що в його гарячка. Ідіть і ляжте!

Розіна. Нащо ви вийшли? Кажуть, це заразно. Ідіть і ляжте!

Базіліо *(дуже здивований)*. Щоб я ліг?

Усі актори разом. Так, безперечно.

Базіліо. Справді, панове, найкраще, що я можу зробити, це піти геть. Я відчуваю, що я тут не в своїй тарілці.

Бартольо. До завтра, якщо вам покращає.

Граф. Базіліо, я буду у вас дуже рано.

Фігаро. Раджу вам: ляжте і накрийтеся тепло.

Розіна. До побачення, пане Базіліо.

Базіліо *(на бік)*. Хай чорт мене візьме, якщо я щось розумію! А без цього гаманця...

Усі. До побачення, пане Базіліо, до побачення!

Базіліо *(виходить)*. Отже, до побачення, до побачення! *(Усі сміючись, проваджують його)*.

СЦЕНА XII.

Усі попередні крім Базіліо.

Бартольо *(серйозно)*. Він таки нездоровий.

Розіна. Очі йому неспокійно блукали.

Граф. На нього так вплинуло свіже повітря.

Фігаро. Чи бачили ви, як він розмовляв сам з собою? Очевидно про нас. *(До Бартольо)*. Чи ви кінець-кінцем будете голитись? *(Підсовує йому крісло подалі од графа і дає рушника)*.

Граф. Раніш, ніж скінчити, пані, я мушу вам сказати дещо про розвиток мистецтва, яке я маю честь вам викладати. *(Підходить і щось каже тихо їй на вухо)*.

Бартольо (до Фігаро). ...Але здається, що ви навмисне стали переді мною, щоб не дати мені бачити.

Граф (тихо до Розіни). Ми маємо ключа від жалюзі й будемо тут опівночі.

Фігаро (зав'язує рушника коло шиї Бартольо). Що бачити? Якби це була лекція танку, було б на що дивитись; але лекція співу... Ай, ай!

Бартольо. Що таке?

Фігаро. Мені щось попало в око (нахиляється).

Бартольо. Не тріть же.

Фігаро. Це ліве око. Будьте такі ласкаві, подмухайте на нього. (Бартольо бере голову Фігаро, дивиться через неї, з силою відштовхує і йде до графа й Розіни послухати їхню розмову).

Граф (тихо до Розіни). А щодо вашого листа, я ніяк не міг вгадати причини, щоби лишитись тут...

Фігаро (здалеку, щоб попередити). Гм... Гм...

Граф. Я в розпачі, що мое переодягання і цього разу не дало користи.

Розіна (перелякана). Ах...

Бартольо. Дуже добре, пані! Не соромтесь. Як! На моїх очах, при мені, мене зважуються так ображати!

Граф. Але що з вами, сеньйоре?

Бартольо. Віроломний Альонзо!

Граф. Сеньйоре Бартольо, якщо у вас часто бувають примхи, свідком яких мене зробив випадок, я не дивуюся більше, що думка бути зашою дружиною викликає в пані огиду.

Розіна. Його дружиною? Я? Жити ціле життя коло ревнивого старого, що замість щастя засуджує мене на жакливу неволю!

Бартольо. Ах, що я чую!

Розіна. Так, я це кажу одверто. Я віддам серце й руку тому, хто зможе мене вирвати з цієї жахливої в'язниці, де беззаконно тримають мене й усе мое майно. (*Розіна виходить*).

СЦЕНА XIII.

Бартольо, Фігаро, Граф.

Бартольо. Гнів мене душить.

Граф. Справді, сеньйоре, важко, щоб молода жінка...

Фігаро. Так, молода жінка і старий чоловік; ось що запаморочило йому голову.

Бартольо. Як! Але ж я спіймав їх на гарячому! Клятий цилюрик... У мене з'являється бажання...

Фігаро. Я тікаю, він божевільний.

Граф. Я також; слово чести, він божевільний.

Фігаро. Він божевільний, божевільний...

(*Виходять*).

СЦЕНА XIV.

Бартольо.

Бартольо (*сам один, іде за ними*). Я божевільний! Ганебні підбурювачі! Післанці диявола, для якого ви всі працюєте і який може вас усіх забрати!.. Я — божевільний! Я їх бачив так, як бачу цей пюпітр... І так нахабно брехати! Тільки Базіліо може мені пояснити це все. Так, пішло по нього. Гей! Хтонебудь!.. Ах, я забув, що нема нікого... Сусіда, перший стрічний, однаково хто!.. Так можна зовсім позбутися голови!

ДІЯ ЧЕТВЕРТА.

СЦЕНА I

На сцені темно. Бартольо, дов Базілію тримає паперовий ліхтар.

Бартольо. Як Базілію, ви його не знаєте? Хіба це можливо?

Базілію. Хоч сто разів мене питаєте, я відповім вам те саме. Якщо він передав вам Розіниного листа, це, безперечно, графів післанець. Але, зважаючи на цінність подарунку, дуже можливо, що це сам граф.

Бартольо. Це неймовірно! Але щодо цього подарунку... нащо ви його прийняли?

Базілію. Здавалося, що ви з ними були в повній згоді. Я нічого не розумів у цьому. А в тих випадках, коли не знаєш, на що зважитися, гаманець з золотом для мене завжди незаперечний довід. До того, як говориться в приказці, „на чужому коні“...

Бартольо. Знаю, „далеко не поїдеш“.

Базілію. Ні, „поїдеш куди хочеш“.

Бартольо (здивовано). Ага!

Базілію. Авжеж! Я переробив так деякі приказки. Але перейдімо до нашої справи. Нащо ви зважились?

Бартольо. Ви сами на моему місці, Базілію, чи не доклали б усіх сил, щоб завладіти нею?

Базіліо. Слово чести, ні, пане. Кажу вам, що заволодіти — це ще мало. Користуватися, ось у чому щастя. Моя думка така: одружитися з жінкою, що вас не любить, значить, зазнати...

Бартольо. Ви б боялись лихої пригоди?

Базіліо. Е, пане, їх тепер багато! Усе таки я б не силував її.

Бартольо. Дуже вдячний, Базіліо! Краще хай вона плаче зо мною, ніж мені вмирати без неї.

Базіліо. Хіба це загрожує вашому життю? Одружуйтесь, докторе, одружуйтесь!

Бартольо. Я так і зроблю. І саме цієї ночі.

Базіліо. Отже, до побачення. Пам'ятайте, що, говорячи з вихованкою, треба їх усіх змалювати в найчорніших фарбах.

Бартольо. Ви праві.

Базіліо. Наклеп, докторе, наклеп! Це завжди допомагає.

Бартольо. Добре. Я маю Розіниного листа, що мені передав цей Альонзо. Проти свого бажання, він навчив мене, як з нього скористатися.

Базіліо. Прощайте. О четвертій годині ми всі будемо тут.

Бартольо. Чому не раніш?

Базіліо. Неможливо; нотар зайнятий.

Бартольо. На шлюбі?

Базіліо. Так, у цилюрика Фігаро. Він одружує свою племінницю.

Бартольо. Кого? Він не має племінниці.

Базіліо. Вони так сказали нотареві.

Бартольо. Чорт візьми цього Фігаро!.. Тут є якась змова.

Базіліо. Хіба ви думаете?..

Бартольо. Бігме, ці люди такі хитрі. Слухайте, друже мій, я не спокійний. Ідіть до нотаря. Хай він зараз же з вами прийде сюди.

Базіліо. Дощ, погода жахлива, та ніщо не спинить мене. Але що ви робите?

Бартольо. Я вас проведу: цей Фігаро покаличив усіх моїх слуг. Я лишився сам-один.

Базіліо. У мене є ліхтар.

Бартольо. Добре, Базіліо, візьміть мого ключа. Отже, я чекаю на вас і буду сторожити. Ніхто, крім вас і нотаря, не ввійде сюди.

Базіліо. Ви такий обережний, що можете бути цілком спокійні. Усе буде по-вашому.

СЦЕНА II.

Розіна сама, виходить із своєї кімнати.

Розіна. Мені здалося, ніби тут хтось говорив. Уже північ; Лендора нема. Проте ця погана погода могла йому допомогти. Напевно нікого не зустрів би... Ах, Лендоре! Якщо ви мене обдурили... Що це за шум?.. Боже, це мій опікун! Вернися до себе.

СЦЕНА III.

Розіна, Бартольо.

Бартольо (*тримає світло*). А, Розіно, ви ще не пішли до себе...

Розіна. Я вже йду.

Бартольо. Під час такої погоди ви однаково не заснете, а я маю дещо негайне вам сказати.

Розіна. Чого ви хочете від мене? Чи не досить мучити мене цілий день!

Бартольо. Розіно, вислухайте мене!

Розіна. Я вас вислухаю завтра.

Бартольо. Хвилину, благаю вас!

Розіна (*на бік*). Що, як він прийде?

Бартольо (*показує її листа*). Чи ви знаєте цей лист?

Розіна (*пізнає його*). А, боже мій!..

Бартольо. Я не маю наміру вам докряти, Розіно: у ваших літах можна помилятися; але я ваш друг; вислухайте мене.

Розіна. Я більше не можу!

Бартольо. Цей лист, якого ви написали до графа Альмавіви...

Розіна (*здивовано*). До графа Альмавіви?

Бартольо. Ви бачите, яка жахлива людина цей граф: одержавши листа від вас, він зараз же почав ним хвалитись і передав одній жінці...

Розіна. Граф Альмавіва...

Бартольо. Так, вам важко уявити собі цей жах. Недосвідченість, Розіно, робить вас, жінок, довірливими й легковірними, але довідайтесь, у яку пастку вас хотіли заманити. Ця жінка мені призналася в усьому, очевидно, щоб позбутися такої небезпечної суперниці. Я здригаюсь! Найогидніша змова між Альмавівою, Фігаро й Альонзо, цим нібито учнем Базілію, ганебним агентом графа, втягла б вас у безодню, звідки немає порятунку.

Розіна (*приголомшена*). Який жах!.. Як? Лендор!.. Як?.. Цей молодий чоловік!..

Бартольо (*на бік*). А! Це — Лендор.

Розіна. Це для графа Альмавіви... Для іншого...

Бартольо. Ось що мені сказали, передаючи вашого листа..

Розіна (*ображена*). Ах, яка ганьба! Він буде за це покараний. Пане, ви хотіли одружитися зо мною?

Бартольо. Ти знаєш, як я тебе люблю.

Розіна. Якщо ви ще й тепер мене любите, я — ваша.

Бартольо. Гаразд, нотар прийде цієї ж ночі.

Розіна. Це не все; о, небо! Яка ганьба!.. Знайте, що незабаром віроломний має ввійти крізь ці жалюзі, ключ від якого вони вкрали у вас.

Бартольо. А, злочинці! Дитино моя, я вже не піду звідси.

Розіна (*перелякано*). Ах, пане! А якщо вони озброєні?

Бартольо. Ти маєш рацію. Тоді я не зможу помститися. Іди до Марселіни й закрійся в неї. А я піду по допомогу й буду чекати на них біля будинку. Коли їх затримають, як злодіїв, це буде помстою за нас і визволить нас. А моя любов винагородить тебе...

Розіна (*в розпачі*). Тільки забудьте мою помилку. (*На бік*) Ах, як мене покарано!

Бартольо (*виходить*). Піду по людей. Кінець-кінцем, вона піймалася. (*Виходить*).

СЦЕНА IV.

Розіна сама.

Розіна. Його любов мене винагородить!.. Яка я нещасна... (*Витягає хустку і плаче*). Що робити? Він має прийти. Я лишуся, ніби нічого не знаю, щоб побачити всю його підлоту. Вона мене охоронятиме... А це мені так потрібне! Шляхетна постать! Лагідний погляд! Ніжний голос! І це в ганебного агента розпусника. Ах, нещасна! Нещасна!.. Боже мій, хтось відчиняє жалюзі... (*Тікає*).

СЦЕНА V.

Граф і Фігаро в плащі з'являються у вікні.

Фігаро (*каже на вулицю*). Хтось утік. Увійдеш?

Граф (*на вулиці*). Чоловік?

Фігаро. Ні.

Граф. Це Розіна. Вона злякалася твого жакливого вигляду.

Фігаро (*стрибає в кімнату*). Це так і є...

Нарешті, ми прийшли, дарма що надворі дощ, грім і блискавки.

Граф (*у довгому плащі*). Дай мені руку (*теж стрибав*). Ми перемогли!

Фігаро (*хидає свій плащ*). Ми зовсім змокли. Прекрасна погода для любовних авантур! Монсьєоре, як вам подобається ця ніч?

Граф. Для закоханого дуже добре.

Фігаро. Так, але для помічника! А якщо хтонебудь застане нас тут?

Граф. Хіба ти не зо мною? Мене турбує інше: як умовити її зараз же піти зо мною.

Фігаро. За вас три пристрасті, що мають велику владу над жінками: любов, ненависть і страх.

Граф (*дивиться в темряву*). Як сказати їй раптом, що в тебе на нас чекає нотар? Мій проект здасться їй занадто сміливим, а я—занадто зухвалим.

Фігаро. Якщо вона скаже, що ви зухвалий, то назвіть її жорстокою. Жінки дуже люблять, коли їх називають жорстокими. Кінець-кінцем, якщо її любов така, якої ви бажаєте, скажіть їй, хто ви такий; тоді вона не буде сумніватися у вашій любові.

СЦЕНА VI.

Граф, Розіна, Фігаро. Фігаро запалює всі свічки на столі.

Граф. Ось вона.—Прекрасна Розіно!..

Розіна (*вимушено*). Я вже боялась, що ви не прийдете, панове.

Граф. Приємна тривога! Синьєоро, не добре було б зловживати обставинами, пропонуючи вам з'єднати свою долю з долею бідака. Але клянусь вам, якщо ви шукаєте захисту...

Розіна. Пане, якби, віддавши своє серце, я не змогла зразу ж віддати й руку, ви не були б тут.

Тільки умови мого життя виправдують перед вами цю зустріч.

Граф. Ви, Розіно, дружина людини бідної, без імени...

Розіна. Ім'я? Багатство? Вони — гра випадку; якщо ви мене переконаєте, що ваші наміри чисті...

Граф (*біля її ніг*). Ах, Розіно, я вас палко кохаю...

Розіна (*обурена*). Спиніться, нещасний! Ви осмілюєтесь зневажати любов!.. Ти мене кохаєш? Тепер ти для мене зовсім безпечний; я чекала на ці слова, щоб зненавидіти тебе. Але раніш, ніж ти відчуєш докори сумління, (*плаче*) довідайся, що я тебе любила; довідайся, що я вважала за щастя бути тобі дружиною. Ах, Лендоре! Я хотіла все кинути й піти за тобою. Але те, як ти це використав, твій намір продати мене цьому жахливому графові Альмавіва повернули мені цей знак моєї малодушности. Чи ти пізнаєш цей лист?

Граф (*живо*). Що вам передав ваш опікун?

Розіна (*гордовито*). Так, і я йому за це вдячна.

Граф. Боже, яке щастя! Він дістав його від мене. Вчора, розгубившись, я скориставсь з цього листа, щоб здобути його віру, і ніяк не міг знайти відповідну хвилину і сказати вам про це. Ах, Розіно! Значить правда, що ви мене любите?

Фігаро. Монсеньйоре, ви шукали жінку, яка вас любитиме за вас самого.

Розіна. Монсеньйор! Що він каже?

Граф (*скидає плащ; на ньому пишний одяг*). О, найкраща з жінок! Я не хочу більше вас дурити: щасливець, якого ви бачите перед собою, не в Лендор; я граф Альмавіва, що марно шукав вас шість місяців, і я вмираю з любови до вас.

Розіна (*падає в обійми графа*). Ах...

Граф (*перелякано*). Фігаро?

Фігаро. Не турбуйтеся, монсеньйоре; радість

ще ніколи не мала поганих наслідків. Дивіться, вона вже приходить до пам'яті; але справді, яка вона гарна!

Розіна. Ах, Лендоре! Ах, пане, яка я винна! Я погодилася цієї ж ночі одружитись з опікуном.

Граф. Ви, Розіно?

Розіна. Це була б мені кара. Я б вас ненавиділа ціле життя. Ах, Лендоре! Чи не є це найбільша мука — ненавидіти, почувавши себе створеною для любови?

Фігаро (*дивиться крізь вікно*). Монсеньйоре, вийти неможливо, драбину знято.

Граф. Знято?

Розіна (*схвильована*). Так, це я... це доктор. Ось наслідки моєї довірливості! Він мене ошукав. Я в усьому призналася, все видала; він знає, що ви тут і прийде з допомогою.

Фігаро (*знову дивиться*). Монсеньйоре, хтось відчиняє двері з вулиці.

Розіна (*падає в обійми графа, з жахом*). Ах, Лендоре...

Граф (*рішуче*). Розіно, ви мене любите! Я не боюсь нікого і ви будете моєю жінкою. Нарешті, я матиму змогу покарати огидного старого...

Розіна. Ні, ні, змилюйтеся з нього, дорогий Лендоре! Мое серце таке повне любов'ю, що в ньому нема місця для помсти.

СЦЕНА VII.

Нотар, дон Базіліо, попередні актори.

Фігаро. Монсеньйоре, це наш нотар.

Граф. І друг Базіліо з ним.

Базіліо. А, що я бачу!

Фігаро. Як ви тут, друже мій?

Базіліо. А ви як, панове?

Нотар. Чи це майбутні чоловік і жінка?

Граф. Так, пане. Ви мали одружити сьогодні вночі на квартирі цілюрика Фігаро синьйору Розіну й мене; але причини, про які ви дізнаєтесь пізніше, примусили нас зробити це тут. Чи з вами наш контракт?

Нотар. Отже, я маю честь говорити з ясно-вельможним графом Альмавівою?

Фігаро. Авжеж.

Базіліо (*на бік*). Невже для цього він мені дав ключа?..

Нотар. Справа в тому, що в мене є два контракти, монсеньйоре; не переплутаймо їх: ось ваш; а ось сеньйора Бартольо з синьйорою... теж Розіною. Це, очевидно, дві сестри, що мають однакове ім'я?

Граф. Нічого, підписуймо. Дон Базіліо буде такий ласкавий і підпишеться за другого свідка. (*Підписують*).

Базіліо. Але, монсеньйоре, я не розумію...

Граф. Ах, пане Базіліо, всяка дрібниця вас турбує, все вас дивує!

Базіліо. Монсеньйоре... але якщо доктор...

Граф (*кидає йому гаманця*). Не вдавайте дитини! Підписуйте швидше.

Базіліо (*здивовано*). А...

Фігаро. Що саме перешкоджає вам?

Базіліо (*зважає гаманця*). Уже нічого; але якщо я вже раз дав слово, то потрібні дуже поважні доводи... (*підписує*).

СЦЕНА VIII.

Бартольо, алькад, альгвазіли, слуги із смолоскипами й попередні актори.

Бартольо (*бачить, як граф цілує руку Розіні, а Фігаро кумедно обіймає Дона Базіліо*).

Кричить, хапаючи нотаря за комір). Розіна з цими негідниками! Арештуйте всіх! Одного я вже тримаю.

Нотар. Я — ваш нотар.

Базіліо. Це — ваш нотар. Чи ви смієтеся?

Бартольо. А, доне Базіліо! Чому ви тут?

Базіліо. Краще скажіть, чому вас не було тут?

Алькад (*показує на Фігаро*). Хвилинку; цю людину я знаю. *Що ти робиш у цьому будинку в недозволеній час?*

Фігаро. Недозволений час! Ви добре бачите, що зараз так же близько до вечора, як до ранку. До того ще я з ясновельможним паном Альмавівою.

Бартольо. Альмавіва!

Алькад. Отже, це не злодії?

Бартольо. Лишім це. Всюди в іншому місці, пане графе, я ваш покірний слуга, але ви розумієте, що тут ваш сан не може вам дати жадних переваг. Будьте такі ласкаві, вийдіть звідси.

Граф. Так, мій сан не важить тут нічого. Але те, що синьйора дала мені перевагу над вами і охоче одружилась зо мною, важить багато.

Бартольо. Розіно, що він каже?

Розіна. Він каже правду. Чому ви так дивуетесь? Хіба я не мусіла цієї ночі помститись на ошуканці? Я це й зробила.

Базіліо. Я ж вам казав, що це сам граф, докторе!

Бартольо. Яка мені справа? Добре одруження! А де ж свідки?

Нотар. Усе було, як слід. Свідками були ці двоє панів.

Бартольо. Як, Базіліо, ви підписали?

Базіліо. *Що можна було зробити? У цієї людини кишені завсіди повні переможними доказами.*

Бартольо. Мене смішать ці докази! Я використаю свою владу.

Граф. Ви її втратили, тому що зловживали нею.

Бартольо. Синьйора неповнолітня.

Фігаро. Тепер вона вільна від опіки.

Бартольо. Хіба з тобою говорять, шахраю?

Граф. Синьйора — прекрасна і шляхетного роду; я — вельможа, молодий і багатий; вона — моя дружина. Це дає честь нам обом. Хто насмілиться протестувати проти нашого одруження?

Бартольо. Ніколи її не вирвуть у мене!

Граф. Ви вже не маєте влади над нею. Віддаю її під охорону законів. Пан, що ви сами його привели, боронитиме її від вас. Закон завсіди на боці пригноблених.

Алькад. Безперечно! А цей даремний протест проти такого шлюбу визначає лиш, що він боїться дати звіт про керування майном своєї вихованки.

Граф. Хай він згодиться на наше одруження, і я більш нічого від нього не хочу.

Фігаро. Крім квитка на мої 100 екю: не треба ніколи робити наосліп.

Бартольо (*розсердившись*). Вони всі проти мене! Я вліз з головою в осище.

Базіліо. Яке осище? Ви втратили жівку, але зважте, докторе, що вам лишилися гроші. Так, лишились.

Бартольо. Ах, дайте мені спокій, Базіліо! Ви думаете тільки про гроші. Байдуже мені до них! Ну, гаразд, вони лишаяються мені, але невже ви думаете, що саме це мене спонукує? (*Підписує*).

Фігаро (*сміється*). Ха, ха, ха! Монсеньйоре, вони всі однакові.

Нотар. Але, панове, я більш нічого не розумію. Хіба тут немає двох синьйор з однаковим ім'ям?

Фігаро. Ні, пане, є тільки одна.

Бартольо (з одчаєм). А я ще забрав драбину, щоб ніщо не стало на перешкоді! Ах, я втратив усе через недбайливість.

Фігаро. Через брак розуму. Але будьмо щирі, докторе; коли молодість і любов об'єднуються, щоб обдурити старість, усі її намагання перешкодити цьому можна справді назвати „марною обережністю“.

Ціна 30 коп. (Р)

ДЕРЖАВНЕ ВИДАВ-
НИЧЕ ОБ'ЄДНАННЯ
УКРАЇНИ

ПРАВЛІННЯ: Харків,
вул. Карла Лібкнехта, 31.

ПОШТОВІ ВІДДІЛИ УКРКНИГО-
ЦЕНТРУ НАДСИЛАЮТЬ НАКЛАД-
НОЮ ПЛАТОЮ

КОЖНУ КНИЖКУ

ЯК ВЛАСНОГО, ТАК І ВСІХ
ВИДАВНИЦТВ СРСР. ПЕРЕСИЛКА
Й ПАКУВАННЯ НА ВСІ ЗАМОВ-
ЛЕННЯ КОШТОМ УКРКНИГО-
ЦЕНТРУ, КОЛИ ЗАМОВЛЕННЯ
БІЛЬШЕ НІЖ НА 1 КАРБ. І НА-
ПЕРЕД ОПЛАЧУЄТЬСЯ ГОТІВКОЮ.

ЗАМОВЛЕННЯ НАДСИЛАЮТЬСЯ НА ТАКІ
А Д Р Е С И:

ХАРКІВ, вул. 1 Травня, № 17, поштовий
відділ ДВОУ.

КИЇВ, вул. Карла Маркса, № 2, поштовий
відділ ДВОУ.

ОДЕСА, вул. Ляссала, № 33 (Пасаж),
поштовий відділ ДВОУ.

ДНІПРОПЕТРОВСЬКЕ, пр. К. Маркса, № 49,
поштовий відділ ДВОУ.

ІНФОРМ. ПРОП. СЕКТОР ДАЄ
ВСЯКІ ПОРАДИ З КНИЖКОВОЇ
СПРАВИ:

ЯКІ КНИЖКИ З ЯКИХ ПИТАНЬ ПРИ-
ДБАТИ, ПРО ЦІНИ, ЗМІСТ, РЕЦЕНЗІЇ ТА ЯК
І ДЕ КУПУВАТИ.

КОМЕРЦІЙНЕ УПРАВЛІННЯ ДВОУ
ХАРКІВ, ВУЛ. К. ЛІБКНЕХТА, 31.

ФІЛІЇ ТА КНИГАРНІ ПО ВСІХ
МІСТАХ УКРАЇНИ.